

KVINNORS ENTREPRENÖRSKAP I SVERIGE

KVINNORS ENTREPRENÖRSKAP I SVERIGE

Per Thulin
Anders Broström
Hannah Stutzinsky

ENTREPRENÖRSKAPSFORUM

Entreprenörskapsforum är en oberoende stiftelse och den ledande nätverksorganisationen för att initiera och kommunicera policyrelevant forskning om entreprenörskap, innovationer och småföretag. Stiftelsens verksamhet finansieras med såväl offentliga medel som av privata forskningsstiftelser, näringslivs- och andra intresseorganisationer, företag och enskilda filantroper. Författarna svarar själva för problemformulering, val av analysmodell och slutsatser i rapporterna.

För mer information se www.entreprenorskapsforum.se

© Entreprenörskapsforum, 2023

ISBN: 978-91-89752-09-2

Författare: Per Thulin, Anders Broström och Hannah Stutzinsky

Grafisk produktion: Entreprenörskapsforum

Tryck: Örebro universitet

Förord

Färre kvinnor än män startar och driver företag i Sverige. I många sammanhang beskrivs Sverige som ett av världens mest jämställda länder, men vi kan konstatera att det finns stora och trögrörliga könsskillnader just vad gäller företagande. Men varför väljer färre kvinnor än män att driva företag? För att belysa vad som ligger bakom dessa mönster undersöks och redovisas i denna rapport aktiviteter, inriktningar och attityder till företagande bland kvinnor och män. Syftet är att underbygga diskussioner om villkoren för kvinnors företagande.

För att undersöka hur utbildning, yrkesval och förändringar inom branscher påverkar företagande görs ett särskilt nedslag i karriärer för den grupp av kvinnor som drev vård- och omsorgsbolag under den period i början av 2000-talet då sektorn öppnades genom omregleringar. Rapporten mynnar ut i reflektioner över vilka politiska åtgärder och reformer som skulle kunna sänka barriärerna för kvinnors företagande.

Författare är Per Thulin, forskare vid Entreprenörskapsforum och KTH, Hannah Stutzinsky, forskningsassistent vid Entreprenörskapsforum samt undertecknad. Arbetet har möjliggjorts av stöd från Svenskt Näringsliv. Vi vill rikta ett särskilt tack till Nikolay Angelov, Anders Bornefalk, Isabelle Galte Schermer och Sven-Olov Daunfeldt för värdefulla kommentarer. Författarna svarar för alla analyser och slutsatser som lämnas.

Jag önskar dig en trevlig läsning!

Stockholm i oktober 2023

Anders Broström
vd Entreprenörskapsforum och docent KTH

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
1. Varför är inte fler kvinnor företagare?	9
1.1 Ett historiskt mönster	9
1.2 Företagande i vår tid	10
2. Kvinnors entreprenörskap i siffror	12
2.1 En internationell utblick	12
2.2 Entreprenörskap och etablerat företagande 2022	12
2.3 Företagandet över tid	18
2.4 Attityder till entreprenörskap hos befolkningen	24
2.5 Samband mellan attityder och entreprenörskap	28
3. Företagandet, företagarna och företagen i Sverige	30
3.1 Företagande – avsikter och aktivitet	31
3.2 Företagarna	32
3.3 Företagen	35
4. Kvinnliga vårdföretagare – ett isolerat fenomen?	42
4.1 Kvinnliga företagare i en framväxande privat bransch	42
4.2 Vidare karriär	43
4.3 Soloföretagare och företagare med anställda	44
4.4 Karriär på längre sikt	45
4.5 En språngbräda till breddat företagande bland kvinnor?	46
5. Vägar till förändring?	47
5.1 Reformen för flexibla utbildningsvägar	47
5.2 Reformen av trygghetssystemen	48
5.3 Direkta policyåtgärder riktade mot kvinnors entreprenörskap	49
5.4 En avslutande kommentar	51
Referenser	53
Appendix 1: Programmet "Främja kvinnors företagande"	55
Appendix 2: Goldrausch mikrokreditfond	57

Sammanfattning

Varför väljer färre kvinnor än män att driva företag? Frågan har under lång tid engagerat såväl politiker som entreprenörer och forskare. Den föreliggande rapporten ämnar underbygga diskussionen om villkoren för kvinnors entreprenörskap genom att belysa en serie frågor om aktiviteter och attityder bland svenska kvinnor. Dessa speglas i jämförelse med andra länder och med svenska män, med hjälp av data från Global Entrepreneurship Monitor.

Vi konstaterar att det i Sverige är omkring 50 procent fler män än kvinnor som är inbegripna i entreprenörskap. Gruppen etablerade företagare domineras i ännu högre grad av män. Dessa mönster förändras endast mycket långsamt över tid. Det generella mönstret av lägre företagarakтивitet bland kvinnor än bland män är heller inte unikt för Sverige, utan återfinns i en rad andra länder.

Vår undersökning pekar ut två attitydfaktorer som skiljer kvinnor från män: tilltro till den egna förmågan som företagare, och rädsla att misslyckas. Dessa skillnader slår igenom i faktiskt beteende, men än tydligare i entreprenöriella avsikter. Under de senaste åren har andelen svenska män som uppger sig ha för avsikt att starta ett företag ökat kraftigt. Motsvarande utveckling syns inte bland kvinnor. Skillnader syns även i viljan att anställa.

Skillnader i företagande mellan män och kvinnor beror även på vilken utbildning och yrkesinriktning de väljer, med ett mönster av att flera kvinnodominerade branscher är mindre öppna för ny- och småföretagande. Kan förändringar inom några av dessa branscher komma att förändra företagandets bredare mönster? För att undersöka detta kartlägger vi den vidare karriären för den första större generationen kvinnliga vårdföretagare: de som startade företag under 2000-talets första år. Gruppen ser ut att ha haft en god karriärutveckling, där en bred majoritet arbetar vidare som företagare eller anställda toppchefer. Men vi finner relativt svaga spridningseffekter – endast sju procent av företagarna gick vidare till att driva företag i andra branscher. Dessutom var det nästan enbart soloföretagare som gjorde ett sådant karriärbyte. Det är möjligt att detta säger

något om svårigheterna i att omsätta erfarenheter från att bryta ny mark till ett vidare sammanhang. Kanske kommer dagens och morgondagens företagande att utgöra en tydligare språngbräda till vidare karriär- och företagarmöjligheter för kvinnor med bakgrund inom vård- och omsorgssektorerna.

Rapporten avslutas med reflektioner över vilka politiska åtgärder och reformer som skulle kunna sänka barriärerna för kvinnors företagande. Tidigare försök att främja kvinnors entreprenörskap har inriktats mot att synliggöra kvinnliga entreprenörer och företagande som möjlighet, samt rådgivning och utbildning. Vi konstaterar att dessa typer av insatser har visst principiellt stöd i befintlig forskning, men att effektivitet och kvalitet på konkreta åtgärder som bekostats genom särskilda satsningar ofta är svåra att bedöma och kontrollera. Förutsättningar för kvinnors entreprenörskap stärks förmodligen effektivast av att undanröja generella barriärer såsom regelkrångel. Vidare pekar vi på omregleringar i kvinnodominerande branscher samt reformer av utbildnings- och trygghetssystemen som relevanta vägar mot att stärka förutsättningarna för kvinnors entreprenörskap i Sverige.

Varför är inte fler kvinnor företagare?

1

För den som intresserar sig för företagande och dess villkor är det ingen hemlighet att det finns stora och trögrörliga skillnader mellan kvinnor och män. Färre kvinnor än män startar och driver företag. Det är viktigt att så långt som möjligt förstå vad som ligger bakom dessa mönster; inte för att det finns ett egenvärde av att sträva efter att exakt lika många kvinnor som män skall vara företagare, utan för att förstå vilka strukturer och attityder som påverkar intresset för företagande bland kvinnor.

Den här rapporten ämnar synliggöra sådana mönster. Vi undersöker aktiviteter, inriktningar och attityder till företagande bland kvinnor och män, i syfte att underbygga diskussioner om villkoren för kvinnors företagande. I rapporten görs också ett särskilt nedslag i karriärer för den grupp av kvinnor som drev vård- och omsorgsbolag under den period i början av 2000-talet då sektorn öppnades genom omregleringar. Slutligen diskuteras kortfattat utrymmet för att genom särskilda initiativ eller bredare reformer stärka förutsättningarna för entreprenörskap bland kvinnor i Sverige.

1.1 Ett historiskt mönster

Under det senaste seklet har möjligheterna för män och kvinnor blivit alltmer jämlika. Kvinnor i Sverige kan söka sig till vilket yrke som helst och inneha alla olika positioner. Inlåsningshinder som exempelvis sambeskattnings har tagits bort och kvinnor tar i dag plats i såväl styrelserummen som i riksdag och regering.

I tidig modern tid, och fram till den så kallade frihetstiden, var företagande av lag vikt för män. År 1720 tilläts kvinnor i Sverige starta egna verksamheter. Man införde emellertid strax därefter ett villkor om att detta krävde tillstånd från kvinnans make. Lite drygt 100 år senare fick kvinnor till fullo disponera sin inkomst. Många kvinnor blev sysselsatta inom välfärdsområden som då drevs i privat regi. Under 1900-talets första hälft förstatligades dessa verksamheter, såsom skolan år 1920 och barnomsorgen år 1944, samtidigt som de expanderades

kraftigt. Dessa förändringar förändrade yrkeslivet och reducerade det totala antalet entreprenörer, vilket särskilt påverkade kvinnors företagande (Du Rietz, 2013). Tidens normer i kombination med växande välstånd bidrog också till att relativt få kvinnor var aktiva i att driva kommersiella verksamheter.

Från 1970-talet och framåt framstod hemmafrunormen som mindre attraktiv för många kvinnor, delvis på grund av att färre hushåll än tidigare upplevde sig ha råd att leva på en enda lön. Mellan 1970 och 1990 ökade sysselsättningsgraden bland kvinnor med 20 procentenheter (SCB, 2022).¹ Samtidigt var det generella landskapet för företagande svårnavigerat med ökande skattetryck, omfattande regleringar och byråkrati.

1.2 Företagande i vår tid

Från 1990-talet och framåt skiftades det normativa fokuset från att se kvinnors företagande som en möjlig kombination av sysselsättning och hemarbete till entreprenörskap. Vissa statliga insatser gjordes för att direkt stimulera till företagande bland kvinnor, genom att den näringspolitiska myndigheten Nutek initierade och finansierade flera resurscentra och rådgivning för kvinnor med entreprenörsambitioner. Detta blev en modell som kom att exporteras till Europa under 2000-talet.² Sedan millennieskiftet har flera strategier och program initierats för att stärka kvinnors deltagande i näringslivet i allmänhet och förutsättningar för företagande i synnerhet.³ Ett antal politiska reformer har också relaterats till kvinnors företagande, exempelvis införande av RUT-avdrag för hushållsnära tjänster och lagen om valfrihetssystem (LOV) som öppnade för ökat deltagande av privata företag inom offentligfinansierad sjukvård och omsorg.

Normer, mönster och förutsättningar har fortsatt att förändras i Sverige och i vår omvärld. Synen på entreprenörskap och småföretagande har förändrats drastiskt de senaste 30 åren. Insikten att entreprenörskap är en central kraft för ekonomiskt välstånd och förnyelse är idag betydligt mer accepterad, och fler svenskar än på mycket länge – kanske någonsin – ser det som en intressant möjlighet att själva bli företagare eller att arbeta i ett entreprenöriellt företag. Men mönstret att företagande är vanligare bland män än bland kvinnor består.

---

1. <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Arbetsmarknad/Jamstalldhet/Kvinnor-pa-arbetsmarknaden/> (Ursprungskälla, SCB)

2. Tillväxtanalys, 2018:05, Främja kvinnors företagande, s.12

3. Ahl, H., Berglund, K., Pettersson, K., & Tillmar, M. (2016). From feminism to FemInc. ism: On the uneasy relationship between feminism, entrepreneurship and the Nordic welfare state. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 12, 369–392.

Detta gäller på intet sätt enbart utvecklingen i Sverige, men faktum är att könsbalansen vad gäller företagande något paradoxalt är som störst just i länder som Sverige med stark ekonomisk utveckling och en hög grad av generell jämställdhet.⁴

---

4. Klyver, K., Nielsen, S. L., & Ewald, M. R. (2013). Women's self-employment: An act of institutional (dis) integration? A multilevel, cross-country study. *Journal of Business Venturing*, 28(4), 474–488.

Kvinnors entreprenörskap i siffror 2

I detta kapitel ges en serie bilder av kvinnors entreprenörskap med bas i data som insamlats i det internationella projektet Global Entrepreneurship Monitor (GEM). GEM genomför sedan 1999 en omfattande enkätundersökning i de deltagande länderna och samlar årligen in flera hundra variabler om entreprenörskap och företagande. Den insamlade datan sammanställs centralt av GEM och stor vikt läggs vid att göra data representativ för de deltagande länderna och jämförbar mellan länder och över tid. Under 2022 gjordes totalt över 170 000 intervjuer i de 49 deltagande länderna och sammanlagt har över 3 000 000 intervjuer genomförts sedan projektet startades. De 49 länderna som deltog 2022 representerar tillsammans två tredjedelar av världens befolkning.

2.1 En internationell utblick

Avsnittet inleder med att se hur nivån på nyföretagande och etablerat företagande varierar mellan män och kvinnor för samtliga 49 länder som deltog i GEM-studien under 2022. Därefter jämförs först nivån på företagandet 2022 med hur det såg ut tio år tidigare och sedan hur entreprenöriella attityder utvecklats för Sverige och ett viktat aggregat av sex små europeiska länder – Grekland, Kroatien, Nederländerna, Schweiz, Slovakien och Slovenien. Länderna har valts ut då de medverkat i GEM-undersökningen under hela tidsperioden 2012–2022, och befolkningsmässigt och ekonomiskt utgör relevanta jämförelsepunkter. Kapitlet avslutas med en multivariat analys med syftet att se hur nivån på länders entreprenörskap samvarierar med attitydsvariablerna för män och kvinnor.

2.2 Entreprenörskap och etablerat företagande 2022

Figur 2.1, som bygger på senast tillgänglig statistik från GEM, visar nivån på entreprenörskapet definierat som andel av befolkningen i åldrarna 18–64 år

som äger och leder ett företag yngre än 3,5 år (TEA)⁵, fördelat på män och kvinnor för samtliga 49 länder som deltog i GEM-undersökningen 2022. Länderna är indelade i tre inkomstgrupper där färgerna rött, gult och grönt indikerar låg-, mellan- och höginkomstländer och där den genomsnittliga nivån på entreprenörskapet för män och kvinnor är markerad med en vertikal respektive en horisontell orange linje. Utfall där andelen kvinnliga entreprenörer är exakt lika stor som motsvarande andel bland männen återfinns utmed den 45-gradiga svarta linjen.

Figuren innehåller väldigt mycket information kopplat till entreprenörskap. För det första kan noteras att det finns en stark positiv korrelation mellan andelen kvinnor respektive män som är entreprenörer i länderna. Är en stor andel av männen entreprenörer i ett land är även en stor andel av kvinnorna entreprenörer och vice versa. Detta kan tolkas som att institutionella och historiska skillnader med bäring på den generella viljan och förmågan att starta nya företag förefaller ha större betydelse för den entreprenöriella aktiviteten i ett land än en snedvriden konkurrens om affärsmöjligheter baserat på kön. Exempelvis är nivån på entreprenörskapet högre i många av de anglosaxiska länderna (USA, Storbritannien och Kanada), än i länder karakteriserade av mer generella välfärdssystem, såsom Sverige och Norge. En del av skillnaden i entreprenöriell aktivitet kan troligen förklaras med att andelen entreprenörer som motiverar sitt företagande med brist på alternativ försörjning är ungefär dubbelt så hög i de anglosaxiska länderna (55–60 procent) jämfört med Sverige och Norge (25–30 procent). Saknar man arbete tvingas man ta steget att starta eget företag för att kunna försörja sig, medan vi i Sverige och Norge i större utsträckning kan överbygga en arbetslöshet med hjälp av de offentliga trygghetssystemen.

För det andra framgår att inkomst enbart förklarar en mindre del av de observerade skillnaderna i länders entreprenörskap. Följaktligen finns länder klassade som såväl låg-, mellan- som höginkomstländer någorlunda jämnt fördelade i figuren, även om en lägre inkomstnivå tidigare har visat sig vara förenat med en något högre nivå på entreprenörskapet (se till exempel GEM, 2023a).

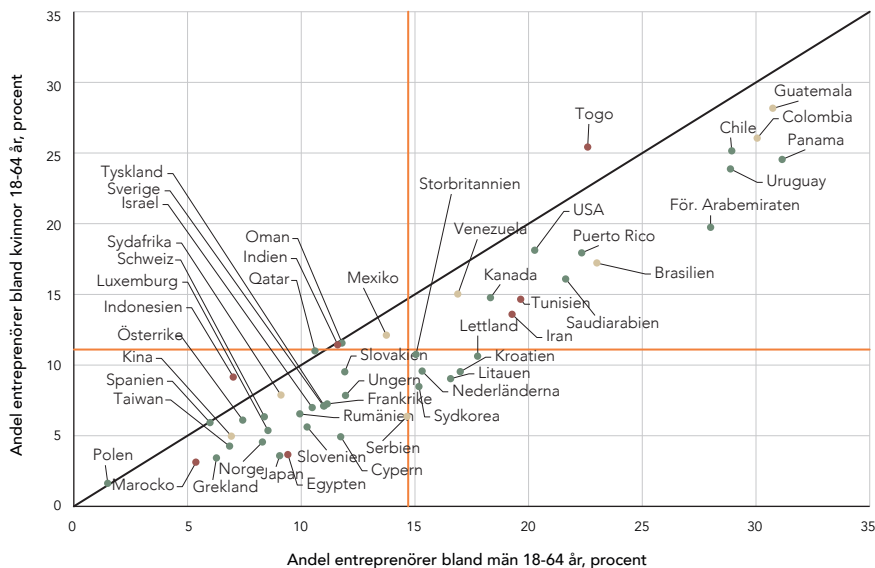
För det tredje, och som framgår av de orangea linjerna, är det ovägda genomsnittet för män närmare 15 procent bland de 49 länderna jämfört med drygt elva procent för kvinnorna. Det är således generellt sett mer vanligt med entreprenörskap bland män och med några få undantag ligger nästan samtliga observationer i figuren under den 45-gradiga linjen. I Sverige är andelen entreprenörer bland män 11,0 procent och bland kvinnor 7,1 procent, båda således betydligt under sina respektive genomsnitt. Andelen kvinnor som är entreprenörer mätt

---

5. GEM (2023a, b).

som procent av andelen bland män är dessutom lägre i Sverige än det internationella genomsnittet (cirka 65 procent jämfört med cirka 73 procent).

Figur 2.1. Kvinnors och mäns entreprenörskap 2022 – Andel av befolkningen i åldrarna 18–64 år som äger och leder ett företag yngre än 3,5 år

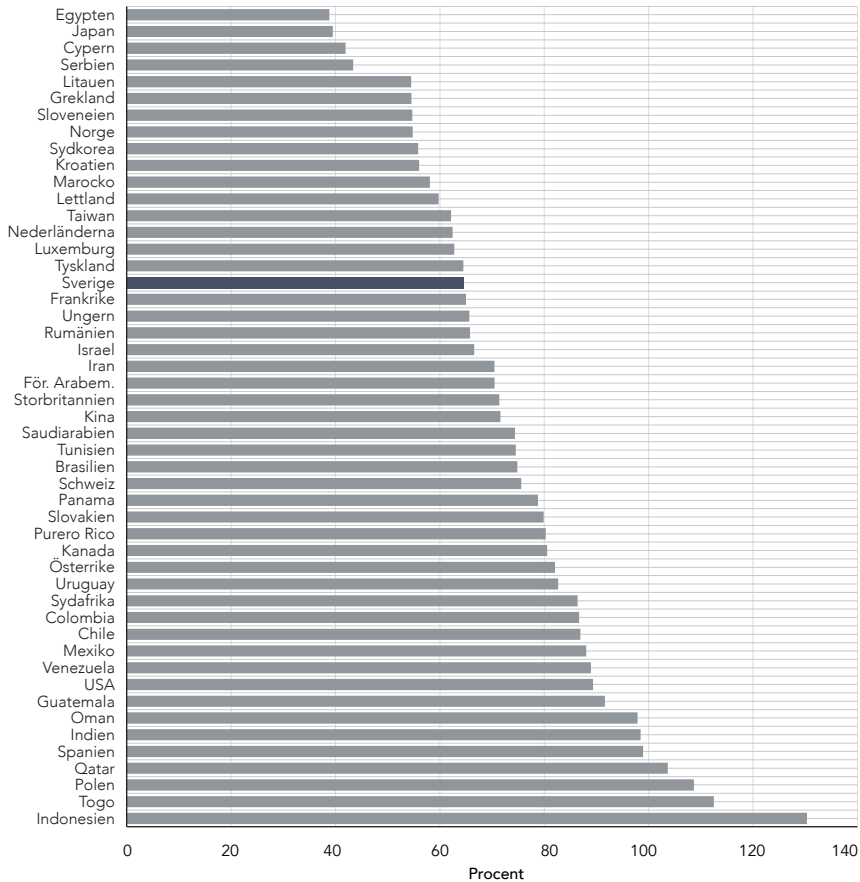
Anm.: Orangea linjer visar genomsnittligt värde och den diagonala linjen visar kombinationer där entreprenörskapet är lika vanligt bland män och kvinnor. Hög-, mellan- och låginkomstländer är markerade med grön, gul och röd markör.

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

Bakom den relativt blygsamma skillnaden mellan mäns och kvinnors genomsnittliga nivå på entreprenörskapet finns en betydande variation mellan länderna. Detta framgår av figur 2.2, som visar andelen kvinnliga entreprenörer uttryckt som procent av andelen manliga entreprenörer. Är entreprenörskap lika vanligt bland kvinnor som bland männen är måttet lika med 100 procent, är män mer benägna att vara entreprenörer ligger måttet mellan noll och 100 procent och, slutligen, ett värde över 100 procent indikerar att kvinnor är mer benägna att vara entreprenörer än vad män är. Det framgår av figuren att andelen entreprenörer är någorlunda jämnt fördelad, vilket vi definierar som att måttet ligger inom intervallet 90–110 procent, bland män och kvinnor i sex av de 49 länderna – Polen, Qatar, Spanien, Indien, Oman och Guatemala – medan den är större för män i 41 länder och för kvinnor i enbart två länder. Vidare förefaller det inte finnas några uppenbara systematiska skillnader avseende inkomstnivå eller världsdelar i hur nivån på entreprenörskapet skiljer sig åt mellan män och kvinnor. I Sverige motsvarar

kvinnors andel entreprenörer 65 procent av männens och vi ligger därmed på den undre halvan av fördelningen. Störst skillnad mellan könen avseende entreprenörskapet 2022 finns i Egypten, Japan, Cypern och Serbien där det går ungefär 2,5 manliga entreprenörer per kvinnlig entreprenör.⁶

Figur 2.2: Andel kvinnliga entreprenörer som procent av motsvarande kvot bland männen 2022

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

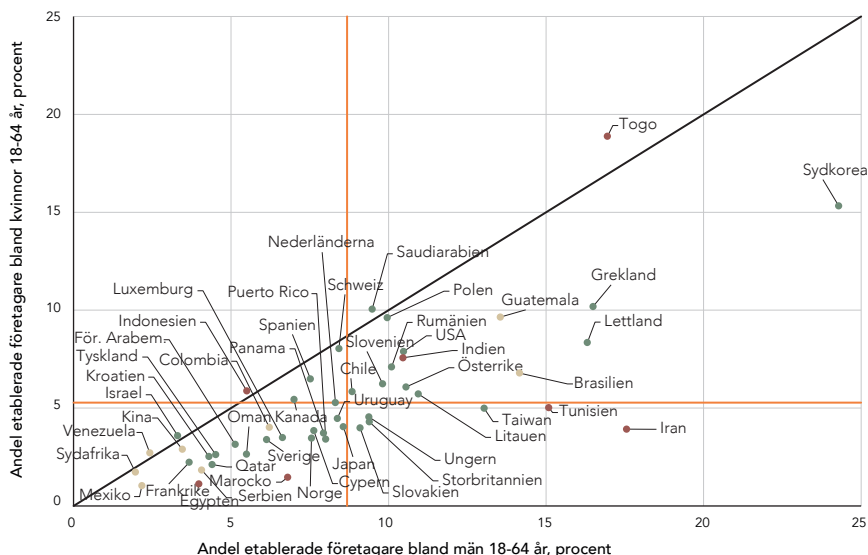
Efter den tidiga etableringsfasen övergår entreprenörskapet efter 3,5 år, enligt GEM:s definition, till ett så kallat etablerat företagsägande (Figur 2.3). Figuren

6. Om vi antar att det finns ungefär lika många män som kvinnor i den vuxna befolkningen.

är konstruerad på samma sätt som figur 2.1 och innehåller följaktligen motsvarande mängd information, men för de som haft sitt företag lite längre tid. Liksom för entreprenörskapet syns även här ett tydligt könsmonster där männen är betydligt mer benägna än kvinnorna att äga och leda ett etablerat företag. Genomsnittlig nivå för det etablerade företagandet bland de 49 länderna är strax under nio procent för männen och drygt fem procent för kvinnorna. Skillnaden mellan mäns och kvinnors etablerade företagande är alltså ungefär densamma som för entreprenörskapet, vilket lite hårdraget kan tolkas som att en snedvriden könsfördelning i nyföretagandet tenderar att bestå då företagandet lämnar det tidiga stadiet och övergår i ett etablerat företagande. Åtgärder för att skapa ett mer jämnt fördelat företagande mellan könen har därför potentiellt störst effekt om dessa fokuserar på nyföretagande och entreprenörskap.

Figur 2.3: Etablerade företagare bland kvinnor och män 2022 – Andel av befolkningen i åldrarna 18–64 år som äger och leder ett företag äldre än 3,5 år

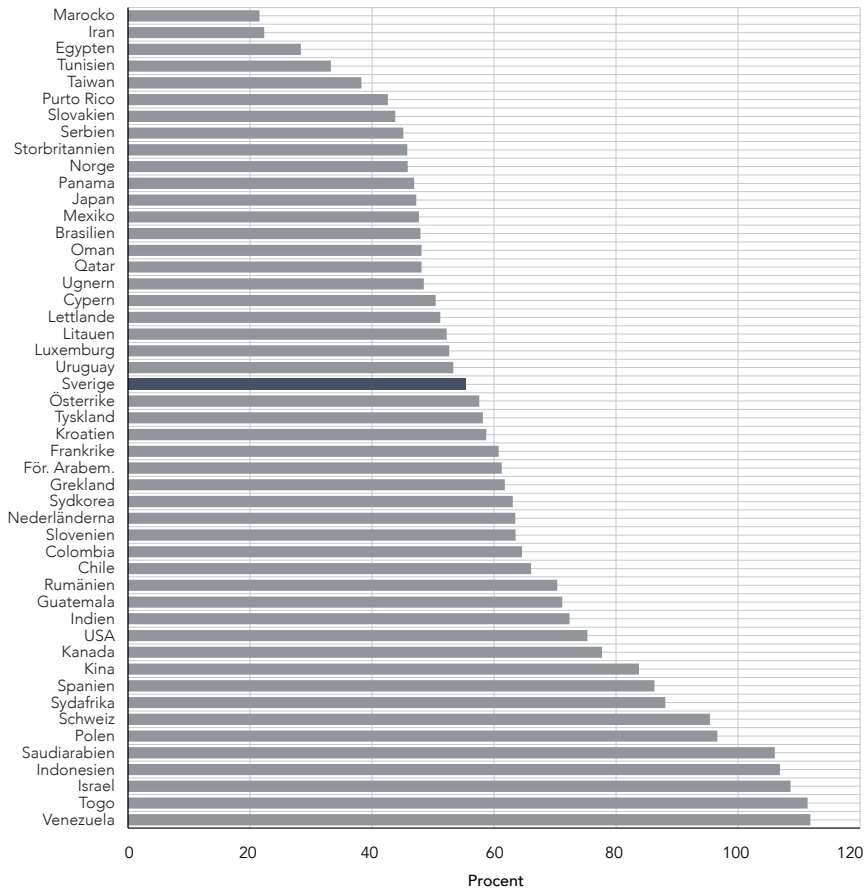
Anm.: Orangea linjer visar genomsnittligt värde och den diagonala linjen visar kombinationer där det etablerade företagandet är lika vanligt bland män och kvinnor. Hög-, mellan- och låginkomstländer är markerade med grön, gul och röd markör.

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

Till skillnad från entreprenörskapet framträder dock ett par mönster relaterat till inkomstnivå och etablerat företagande. För det första är skillnaden mellan mäns och kvinnors etablerade företagande särskilt stor i låginkomstländerna, dock med två tydliga undantag – Indonesien och Togo där andelen etablerade

företagare är högre bland kvinnorna. För det andra är det etablerade företagen-
det lägst i mellaninkomstländerna.

Figur 2.4: Andel kvinnliga etablerade företagare som procent av motsvarande kvot bland
männen 2022

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

Sett till enskilda länder utmärker sig Sydkorea med klart högst andel etablerade företagare bland männen (24 procent) kombinerat med den näst högsta andelen kvinnliga etablerade företagare (15 procent). Högst andel kvinnliga etablerade företagare har Togo med 19 procent. Andelen etablerade företagare i Sverige är 6,1 procent för männen och 3,4 procent för kvinnorna, nivåer som ligger klart under respektive genomsnitt.

På samma sätt som för det tidiga entreprenörskapet är även variationen i andel etablerade företagare stor mellan könen (Figur 2.4). Störst skillnad finns i Marocko och Iran där andelen kvinnliga etablerade företagare uppgår till strax över 20 procent av motsvarande andel bland männen medan Israel, Indonesien, Saudiarabien, Polen och Schweiz har ett relativt könsbalanserat etablerat företagande (ligger inom intervallet 90–110 procent). Noterbart är att gruppen av länder, där andelen kvinnliga etablerade företagare är ungefär lika stor som motsvarande kvot bland männen, är mycket heterogen och består av låg-, mellan- och höginkomstländer fördelade på flera världsdelar. Av figuren framgår också att det etablerade företagandet är relativt sett mer vanligt bland kvinnor i endast två av länderna, Venezuela och Togo. Sverige ligger med sina 55 procent i mitten av fördelningen, omgivet av Tyskland, Österrike, Uruguay och Luxemburg.

2.3 Företagandet över tid

Entreprenörskap

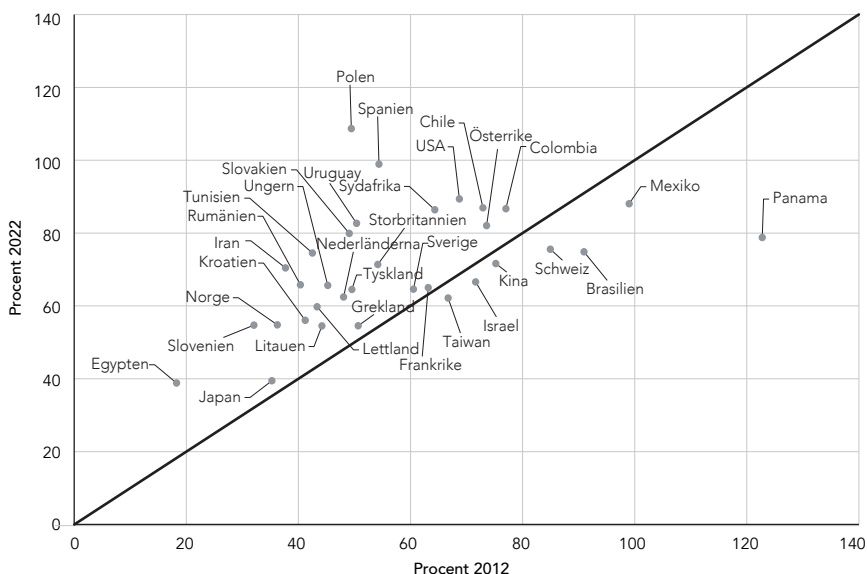
Redovisningen har än så länge gett oss en ögonblicksbild av könsskillnader i företagandet 2022, men det är även förstås intressant att se utvecklingen över tid. Figur 2.5 visar andelen kvinnliga entreprenörer som procent av motsvarande kvot bland männen för samtliga 33 länder som deltog i GEM-studien både 2012 och 2022. Ju närmare värdet 100 ett land ligger, desto mer lika är benägenheten att vara entreprenör bland kvinnor och män. Länder som inte sett någon relativ förändring mellan könen i att starta företag mellan 2012 och 2022 ligger utmed den 45-gradiga linjen.

Det första som kan noteras är att det finns en svag samvariation mellan värdet 2012 och värdet tio år senare. Det här innebär att ett land som hade en mer jämn könsfördelning i entreprenörskapet 2012 också tenderar att ha en mer jämn könsfördelning 2022 – en enkel regression visar att läget 2012 förklarar ungefär en fjärdedel av hur det ser ut 2022. För det andra ligger närmare fyra femtedelar av länderna, inklusive Sverige, ovanför den 45-gradiga linjen, vilket innebär att entreprenörskapet är mer jämnt fördelat mellan män och kvinnor 2022 än vad det var tio år tidigare för majoriteten av de 33 länderna.⁷

---

7. Strikt sett gäller tolkningen enbart länder vars värden ligger inom intervallet noll till 100. Två av länderna i figuren, Polen och Panama, ligger dock utanför det intervallet. Polen går från 49 procent 2012 till 109 procent 2022, vilket innebär att landet närmar sig 100 procent och att entreprenörskapet därför blivit mer jämnt fördelat mellan män och kvinnor under tioårsperioden. Panama, däremot, går från 123 procent 2012 till 79 procent 2022 och avståndet till 100 procent är därför ungefär lika stort som i ursprungsläget.

Figur 2.5: Andel kvinnliga entreprenörer som procent av motsvarande kvot bland männen, 33 länder 2012 och 2022

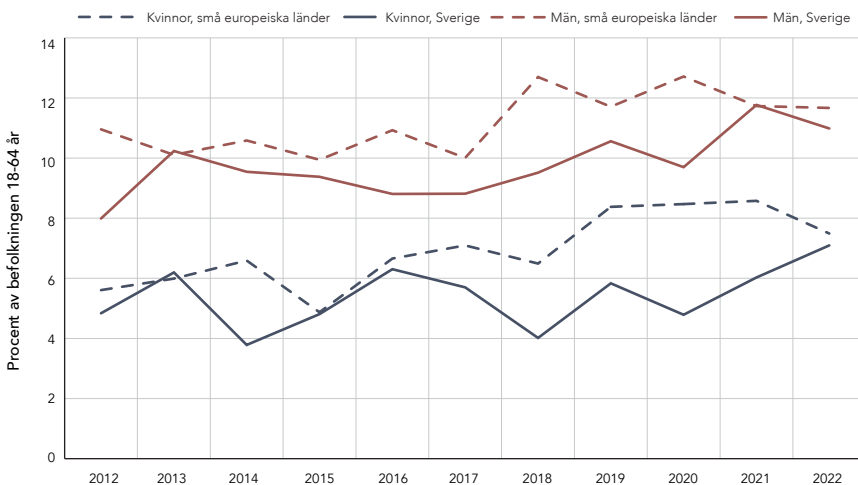

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

För att få en mer nyanserad bild av utvecklingen sedan 2012 jämförs entreprenörskapet i Sverige, fördelat på män och kvinnor, med hur det ser ut i ett populationsviktat genomsnitt bestående av samtliga övriga små europeiska länder som deltog i GEM-studien varje år mellan 2012 och 2022 – Grekland, Kroatien, Nederländerna, Schweiz, Slovakien och Slovenien. Det framgår i figur 2.6 att männen är betydligt mer engagerade än kvinnorna i tidigt företagande. Detta gäller för såväl Sverige som för gruppen av små europeiska länder och under samtliga år som redovisas i figuren. I Sverige varierar andelen kvinnor som är entreprenörer mellan knappt fyra procent 2014 till en bit över sju procent 2022. Motsvarande andel för männen har legat mellan drygt sju procent 2012 och närmare tolv procent under toppåret 2021.

Det andra som framgår av figuren är att entreprenörskap är mer vanligt bland såväl kvinnor som män i jämförelsegruppen än vad det är i Sverige. Detta gäller för samtliga år bortsett från 2013 då andelen entreprenörer var ungefär lika stor i Sverige som i gruppen av små europeiska länder. Positivt ur svensk synvinkel är dock dels att entreprenörskapet generellt sett ökat under senare år, dels att vi närmar oss nivån bland de små europeiska länderna.

Figur 2.6: Entreprenörskap: Andel av befolkningen som äger och leder ett företag yngre än 3,5 år

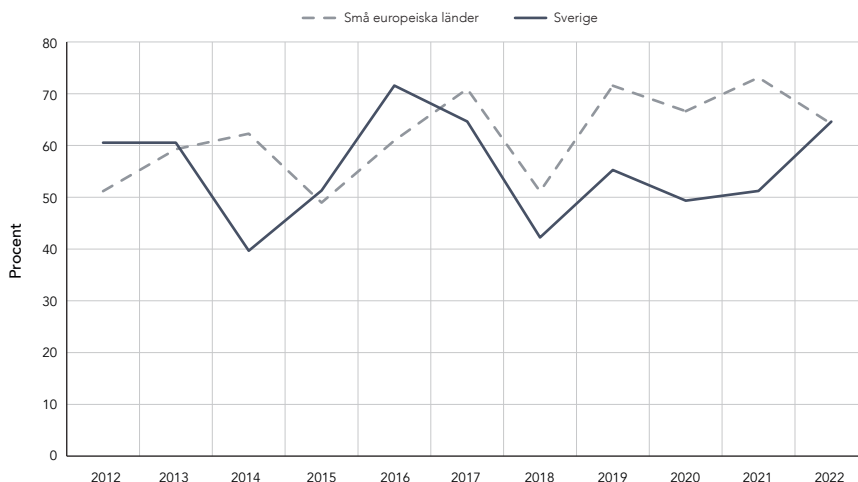
Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

För det tredje syns två tydliga nedgångar i kvinnors entreprenörskap i Sverige under valåren 2014 och 2018. Figuren baseras på GEM-data som fångar upp de mycket tidiga faserna av entreprenörskapet och ger därför en snabb indikation på hur entreprenörer reagerar på förändrade förutsättningar att starta och driva företag. Såväl 2014 som 2018 var den politiska osäkerheten i Sverige rörande förutsättningarna för entreprenörskap i kvinnodominerade branscher (de så kallade välfärds- och RUT-branscherna) stor. Den politiska debatten var bitvis hård rörande vinster och vinstbegränsningar i dessa branscher och flera partier ville gå så långt som att förbjuda vinster helt och hållet. Denna osäkerhet har troligen påverkat viljan att starta företag, i synnerhet för kvinnor, vilket åtminstone till viss del skulle kunna förklara den observerade nedgången i kvinnors benägenhet att starta företag 2014 och 2018. Vi ser inte motsvarande negativa utveckling vare sig för männen i Sverige eller för entreprenörer i gruppen små europeiska länder, vilket förstärker bilden av att nedgången i kvinnors entreprenörskap valåren 2014 och 2018 påverkats av den politiska diskussionen i landet.

Ett annat sätt att illustrera hur könsfördelningen utvecklats inom entreprenörskapet under den valda tidsperioden redovisas i figur 2.7, som visar andelen kvinnliga entreprenörer som procent av motsvarande kvot bland männen. Som framgår av figuren är entreprenörskap betydligt mer vanligt bland männen och måttet ligger således klart under 100 procent både för Sverige och de små europeiska länderna under samtliga år. Fram till och med 2017 var entreprenörskapet ungefär

lika jämnt fördelat mellan könen i Sverige som i gruppen av jämförelseländer, men därefter utmärker sig Sverige genom en mer snedvriden könsfördelning och det är först 2022 som vi når upp till samma värde som de andra länderna.

Figur 2.7: Andel kvinnliga entreprenörer som procent av motsvarande kvot hos männen 2012–2022

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

Nedgången i Sverige för kvinnors entreprenörskap 2014 och 2018, som framgick av figur 2.6, syns än mer tydligt i figur 2.7 – kvoten faller från 61 procent 2013 till 40 procent 2014 och från 65 procent 2017 till 42 procent 2018. Både nedgången 2014 och 2018 innebär att antalet manliga entreprenörer per kvinnlig entreprenör ökar från ungefär 1,6 till 2,5, det vill säga med nästan en person. Till skillnad från figur 2.6 faller också kvoten för de små europeiska länderna kraftigt under 2018. Den nedgången förklaras dock till största delen av att entreprenörskapet bland männen ökade mycket starkt i gruppen under 2018 snarare än att kvinnors entreprenörskap föll, vilket var fallet i Sverige.

Etablerat företagande

På samma sätt som för entreprenörskapet jämför figur 2.8 situationen 2012 med den 2022. Även här finns en tydlig samvariation mellan hur det såg ut 2012 och läget tio år senare. Sambandet är dock något starkare än för entreprenörskapet och ungefär en tredjedel av variationen 2022 kan förklaras med hur könsfördelningen i det etablerade företagandet såg ut 2012. Av de 33 länderna ligger 23 över den 45-gradiga linjen och har därmed sett en mer jämn könsfördelning i det etablerade företagandet, medan könsfördelningen bland de resterande

tio länderna blivit mer ojämn under tioårsperioden. För svenskt vidkommande är utvecklingen svagt positiv med en något mer jämn fördelning mellan könen avseende det etablerade företagandet – år 2012 var kvoten 42 procent; tio år senare hade den ökat till 55 procent.

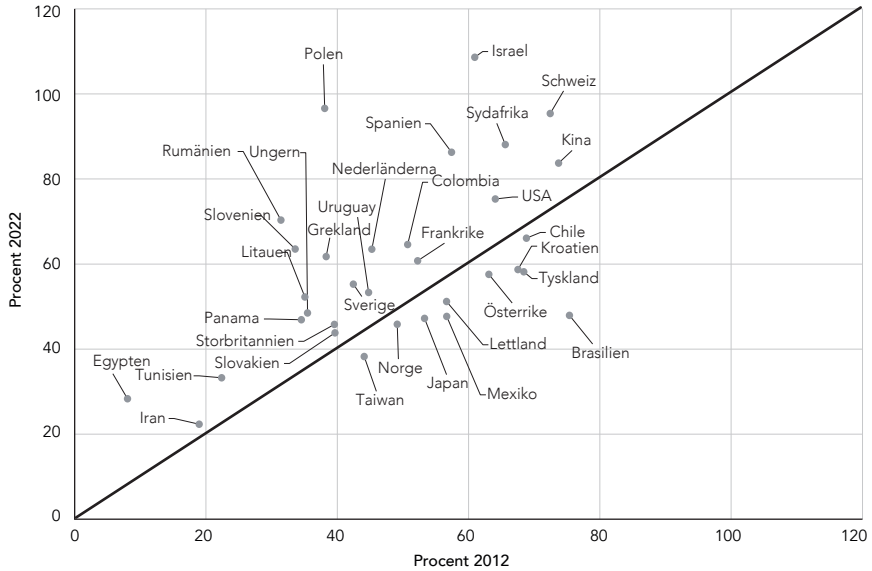
Trots att benägenheten att vara etablerad företagare blivit mer jämnt fördelad mellan män och kvinnor i Sverige under de senaste tio åren är det betydligt mindre vanligt med etablerat företagande i landet än vad den är i jämförelsegruppen av små europeiska länder. Figur 2.9 visar hur svenskt etablerat företagande för såväl männen som kvinnorna legat klart under de små europeiska länderna varje år sedan 2012. Skillnaden är särskilt stor för männen, som i genomsnitt legat ungefär fem procentenheter under jämförelseländerna, medan skillnaden för kvinnorna är ungefär hälften så stor.

Skillnaden mellan mäns och kvinnors etablerade företagande i Sverige låg på en relativt stabil nivå runt 3,5 procentenheter fram till och med 2018. Därefter ökade skillnaden snabbt och toppade året efter med drygt sex procentenheter för att därefter falla tillbaka än mer kraftigt under de två kommande åren och är i slutet av perioden nere på 2,7 procentenheter. Ungefär samma mönster går att se för de små europeiska länderna, bortsett från den kraftiga ökningen vi såg i Sverige 2019. Skillnaden låg på en relativt konstant nivå runt 6,5 procentenheter fram till och 2018 för att därefter trendmässigt falla till knappt 3,5 procentenheter fram till slutet av tidsperioden. Sammantaget visar bilden att könsfördelningen i det etablerade företagandet varit mer jämn i Sverige än i jämförelsegruppen av små europeiska länder under samtliga år som redovisas i figuren, förutom 2019 och 2020. Samtidigt har utvecklingen under senare år generellt sett gått mot en allt mer jämn könsfördelning för såväl Sverige som för de små europeiska länderna.

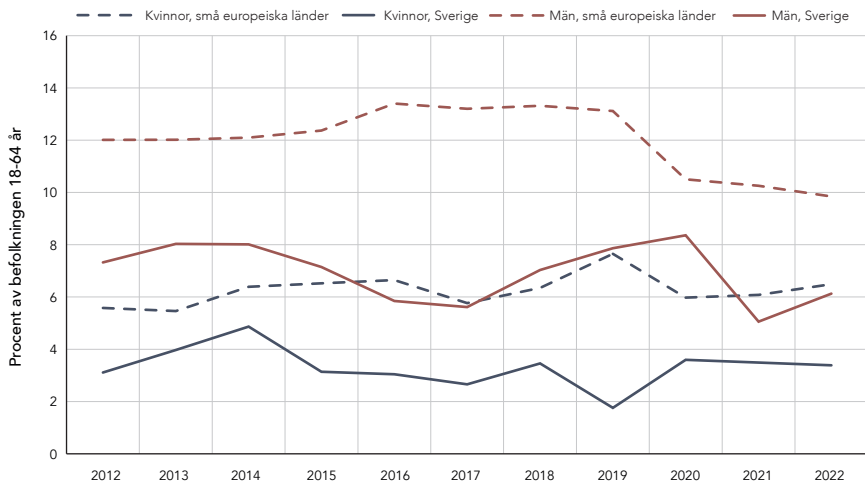
Samma mönster framkommer då andelen kvinnliga etablerade företagare ställs i relation till motsvarande andel för männen i figur 2.10. Både Sverige och de små europeiska länderna hade ungefär dubbelt så hög andel manliga entreprenörer mellan 2012 och fram till 2018. Sedan utmärker sig Sverige under de två kommande åren med en betydligt lägre kvot – 2019 föll kvoten till strax över 20 procent för att året efter öka till drygt 40 procent – medan det etablerade företagandet blev allt mer jämnt fördelat mellan könen i de små europeiska länderna under samma tid. Förklaringen bakom det stora fallet för svenskt vidkommande 2019 beror på ett starkt minskat etablerat företagande bland kvinnor samtidigt som andelen etablerade företagare bland männen ökade. Jämfört med 2018 är dock det etablerade företagandet mer jämt fördelat mellan könen 2022 både för Sverige och de små europeiska länderna. Men, som framgick av figur 2.9, drivs den utvecklingen i stort sett uteslutande av att det etablerade

företagandet bland männen minskar medan kvinnors etablerade företagande ligger kvar på nästan samma nivå som 2018.

Figur 2.8: Andel kvinnliga etablerade företagare som procent av motsvarande kvot bland männen, 33 länder 2012 och 2022

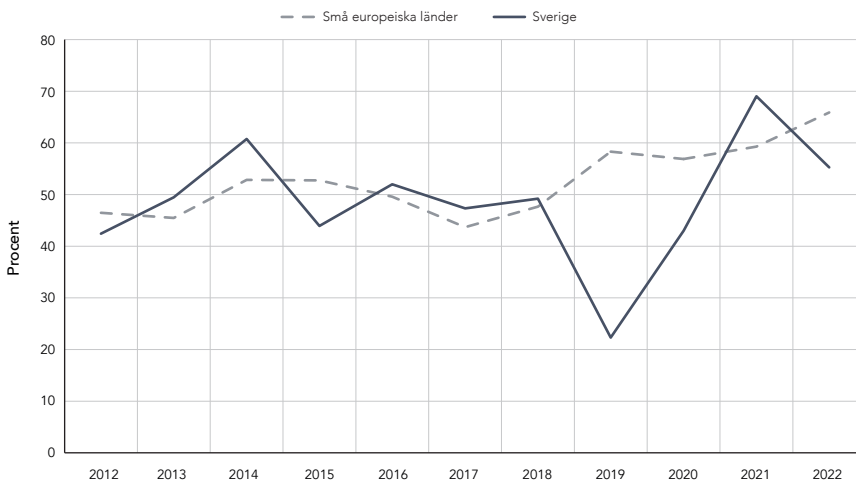
Figur 2.9: Etablerat företagande: Andel av befolkningen som äger och leder ett företag äldre än 3,5 år

Källa Figur 2.8 och 2.9: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

Figur 2.10: Andel kvinnliga etablerade företagare som procent av motsvarande kvot bland männen 2012–2022

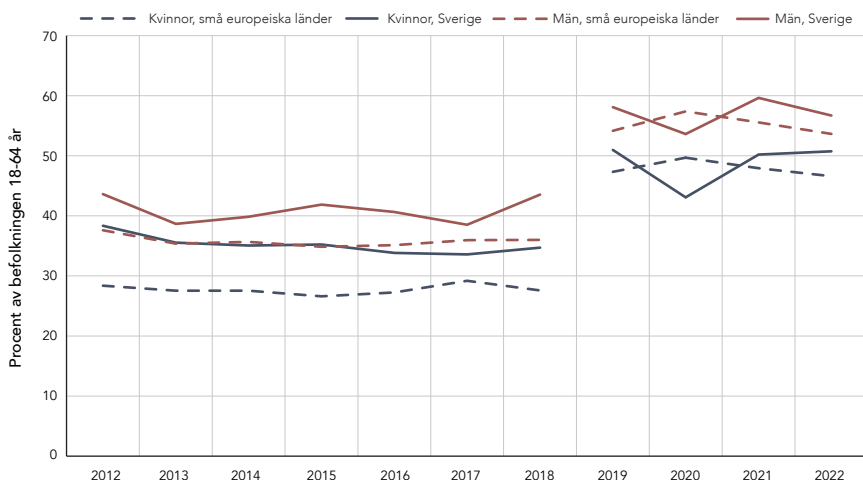
Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

2.4 Attityder till entreprenörskap hos befolkningen

Genomgången har än så länge fokuserat på entreprenöriell aktivitet och etablerat företagande och jämfört utvecklingen för Sverige med ett viktat aggregat av små europeiska länder under en tioårsperiod fram till och med 2022. Omfattningen på en ekonomis entreprenörskap bestäms av en rad olika faktorer, såsom till exempel regelbörda och lagstiftning men också av det omgivande samhällets attityder och normer avseende entreprenörskap och företagande. Dessa är delvis historiskt betingade och påverkas av den institutionella ram som entreprenörerna verkar inom men också av andra mer kulturellt betingade faktorer. Dessa kan i sin tur påverka karriärval, liksom individers motivation att utveckla sitt företagande, och därmed dels den samlade omfattningen på entreprenörskapet, dels den relativa benägenheten att starta och driva företag bland kvinnor och män. I det följande redogörs för ett antal variabler som förväntas spegla attityder till entreprenörskap och företagande.

Inledningsvis visas i figur 2.11 hur stor andel av befolkningen som känner någon som nyligen startat ett företag. Förebilder har potential att inspirera och motivera andra att våga ta steget att starta ett företag. De kan också fungera som bollplank och på så sätt hjälpa entreprenörer in spe att snabbare komma till insikt om vad som krävs för att skapa en realistisk affärsplan och starta ett företag.

Figur 2.11: Kännedom om företagare – Andel av befolkningen i åldrarna 18–64 år som personligen känner någon som startat ett företag under de två senaste åren

Anm.: Tidseriebrott 2019.

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

Trots att andelen entreprenörer i Sverige legat under den i små europeiska länder i stort sett hela den studerade tidsperioden för både män och kvinnor (Figur 2.6), är det en högre andel av befolkningen i Sverige som känner någon som startat ett företag i närtid. Detta gäller såväl män som kvinnor och under samtliga år bortsett från 2020 då andelen var något lägre i Sverige. Det framgår också att det är mer vanligt att män känner någon som startat företag jämfört med kvinnor och att skillnaden mellan könen legat på en någorlunda konstant nivå under hela den studerade tidsperioden. Generellt sett visar statistik från GEM att det är många i Sverige som känner någon som startat ett företag och att det har varit så under de senaste 20 åren även när vi inkluderar fler länder i jämförelsen (GEM, 2023b). Det förefaller alltså inte som att det saknas förebilder i landet åtminstone inte relativt hur det ser ut i andra länder.

Tyvärr medger inte data möjligheten att se huruvida förebilderna är av manligt eller kvinnligt kön, något som tidigare forskning visat har en betydelse för viljan att starta företag (se till exempel Markussen och Røed, 2017) – kvinnliga förebilder har större betydelse för kvinnors entreprenörskap och manliga förebilder har större betydelse för mäns entreprenörskap.

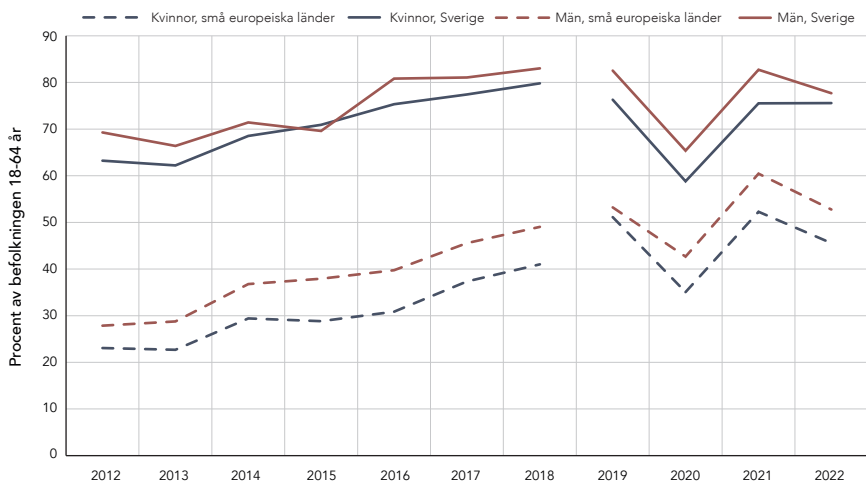
Sverige utmärker sig än mer när det kommer till hur stor andel av befolkningen som upplever att det finns goda möjligheter att starta företag i sitt närområde

(Figur 2.12). I början av tidsperioden uppgav 63 procent av kvinnorna och 70 procent av männen i landet att de såg goda affärsmöjligheter i området där de bor, medan motsvarande andelar för de små europeiska länderna låg cirka 40 procentenheter lägre. Det framgår också att kvinnor inte ser affärsmöjligheter i samma utsträckning som männen och deras kurvor ligger således under männens för i stort sett samtliga år för såväl Sverige som gruppen av små europeiska länder. Andelen med upplevda affärsmöjligheter ökade trendmässigt för män och kvinnor mellan 2012 och 2019 för att därefter falla tillbaka kraftigt för både Sverige och de små europeiska länderna under 2020, covidpandemins första år. Därefter syns en snabb återhämtning tillbaka till ungefär samma nivåer som före pandemin. Svenskar anser sig uppenbarligen identifiera affärsmöjligheter i högre utsträckning än vad befolkningen i andra länder gör samtidigt som detta inte avspeglas i en motsvarande högre entreprenöriell aktivitet. Detta är i sig paradoxalt och tyder på att övergripande ramvillkor för entreprenörskap kan behöva stärkas.

Det räcker inte med att identifiera affärsmöjligheter för att dessa också ska realiseras och generera nya företag. Utan en tilltro till den egna förmågan att starta företag kommer många potentiella affärsmöjligheter inte att genomföras. Som framgår av figur 2.13 avviker Sverige negativt från de små europeiska länderna mellan 2012 och 2018 med en betydligt lägre andel män och kvinnor som anser sig ha tillräcklig kunskap för att starta ett företag. Trots tidsseriebrottet 2019, som försvårar jämförelsen bakåt i tiden, syns en viss konvergens och i slutet av tidsperioden är skillnaden försumbar mellan Sverige och de små europeiska länderna. Intressant att notera är den mycket stora skillnaden mellan hur män och kvinnor bedömer sina förmågor att starta företag. Det är ungefär 20 procentenheter färre kvinnor som anser sig ha tillräckligt med kunskap för att starta företag jämfört med männen. Den skillnaden är lika stor i Sverige som den är för de små europeiska länderna och har dessutom legat förvånansvärt konstant under hela perioden.

Avslutningsvis visas i figur 2.14 hur stor andel av befolkningen som anger att rädsla att misslyckas med ett eventuellt företagande skulle hindra dem från att starta företag. Skillnaden mellan Sverige och de små europeiska länderna är relativt liten för såväl männen som kvinnorna. Däremot är andelen kvinnor genomgående högre än motsvarande andel för män.

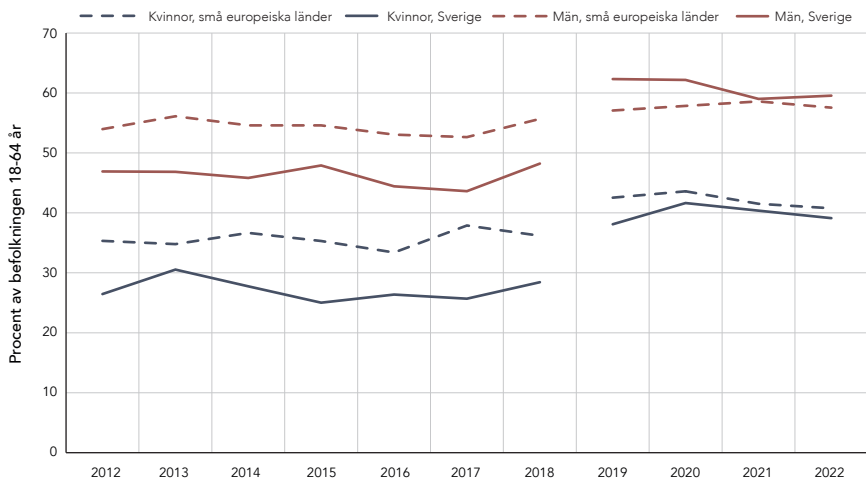
Figur 2.12: Upplevda affärsmöjligheter – Andel av befolkningen i åldrarna 18–64 år som upplever att det finns goda möjligheter att starta ett företag i området där de bor

Anm.: Tidseriebrott 2019.

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

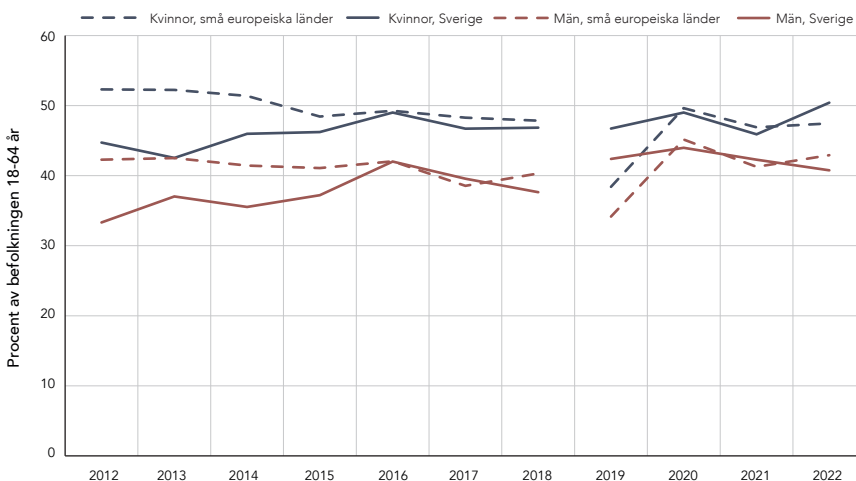
Figur 2.13: Upplevd förmåga – Andel av befolkningen i åldrarna 18–64 år som anser sig ha tillräcklig kunskap och förmåga att starta ett företag

Anm.: Tidseriebrott 2019.

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

Figur 2.14: Rädsla att misslyckas – Andel av befolkningen i åldrarna 18–64 år som anger att rädsla att misslyckas skulle hindra dem från att starta ett företag

Anm.: Tidseriebrott 2019.

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

Genomgången så här långt kan sammanfattas som att kvinnor känner färre entreprenörer, upplever att det finns färre affärsmöjligheter, har en lägre tilltro till den egna förmågan att starta företag och låter rädslan att misslyckas hindra företagsstart i större utsträckning än män. De är också betydligt mindre benägna än männen att starta och driva företag.

2.5 Samband mellan attityder och entreprenörskap

För att studera samvariationen mellan variablerna samtidigt som vi kontrollerar för andra potentiellt relevanta variabler redovisas i tabell 2.1 resultatet från en enkel regressionsanalys där andel entreprenörer utgör den beroende variabeln och attitydvariablerna de oberoende variablerna. Utöver dessa variabler har även dummyvariabler för mellan- och höginkomstländer inkluderats i regressionerna och dessa ska således tolkas som avvikelser från baskategorin låginkomstländer. Tabellen bygger på två separata regressioner och presenterar resultatet för män i kolumn 2 och kvinnor i kolumn 3.

Tabell 2.1: Regressionsanalys 49 länder 2022

Beroende variabel: TEA	Män	Kvinnor
Kännedom om företagare	0,191** (2,44)	0,129* (1,96)
Upplevda affärsmöjligheter	-0,157** (-2,58)	-0,105* (-2,00)
Upplevd förmåga	0,339*** (3,49)	0,325*** (4,85)
Rädsla att misslyckas	-0,244*** (-3,21)	-0,231*** (-2,68)
Mellaninkomstländer, dummy	5,060* (1,69)	4,359 (1,64)
Höginkomstländer, dummy	5,221* (1,79)	4,841** (2,19)
Konstant	-2,562 (-0,37)	0,218 (0,04)
R ² -värde	0,52	0,59
Antal observationer	49	49

Anm.: T-statistika baserade på robusta standardfel inom parenteser. *, ** och *** indikerar statistisk signifikans på 10-, 5- och 1-procentsnivån.

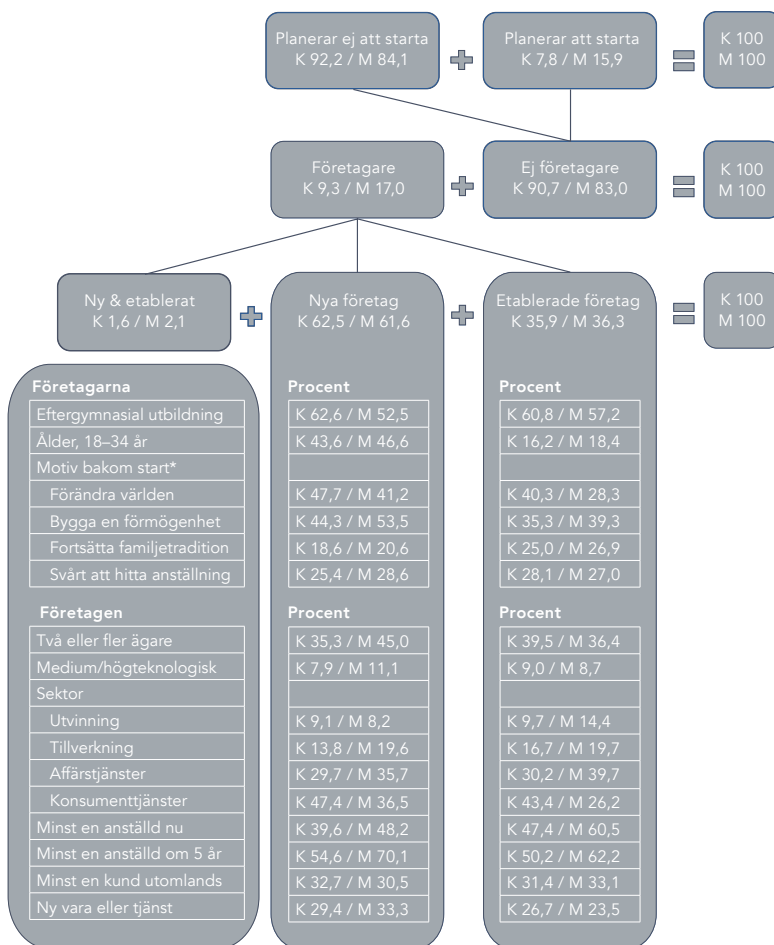
Resultaten pekar på vikten av förebilder för nyföretagandet – finns det redan gott om entreprenörer i ett land startas det fler nya företag i landet. Resultatet är signifikant, om än inte på den högsta nivån. Vidare framgår att den upplevda förmågan att starta företag samvarierar starkt med nyföretagandet för både män och kvinnor, samtidigt som rädsla att misslyckas är förenat med en minskad benägenhet att starta företag. Något förvånande faller upplevda affärsmöjligheter ut med ett negativt tecken. Det innebär att en ökad andel av befolkningen som håller med påståendet att det finns goda möjligheter att starta företag i sitt närområde är förenat med att andelen entreprenörer i landet minskar.⁸ Avslutningsvis visar de båda svagt signifikanta dummyvariablerna att mellan- och höginkomstländerna har ett mer omfattande entreprenörskap än låginkomstländerna då vi kontrollerar för övriga variabler i regressionerna.

8. Regressionsdiagnostik visar inga tecken på att den negativa samvariationen beror på så kallad multikolinjäritet.

Företagandet, företagarna och företagen i Sverige

3

Figur 3.1: Företag i Sverige, könsfördelning och struktur 2020–22, Kvinnor (K) / Män (M)

* Respondenterna kunde ange flera svarsalternativ.

Källa: Egna beräkningar baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

I det här kapitlet ges en bild av företagandet i Sverige under perioden 2020–2022 fördelat på kön, så som det sammanfattas i figur 3.1. Vi har valt att redovisa treårsgenomsnitt eftersom den övervägande delen av statistiken i avsnittet enbart avser de som de facto startat ett nytt företag eller som redan är etablerade företagare, vilket innebär att antalet observationer per år är betydligt lägre än då hela befolkningen ingår i underlaget. Genom att använda data från tre år ökar antalet observationer och därmed säkerheten i det redovisade materialet.

De tre översta raderna i figur 3.1 redogör för det övergripande företagandet i landet. Figuren utgår från rad 2, som visar andel av befolkningen fördelat på de som är och de som inte är företagare. Summerar vi värdena på rad 2 får vi således 100 för såväl män (M) som kvinnor (K). Rad 1 fördelar i sin tur de som inte är företagare på de som har för avsikt att starta ett nytt företag inom de kommande tre åren respektive de som inte har det. Rad 1 summerar således också till 100. Rad 3 fördelar företagarna på de som enligt GEM klassas som entreprenörer (driver ett företag yngre än 3,5 år) respektive etablerade företagare (driver ett företag äldre än 3,5 år). Sedan finns ett fåtal individer som både driver ett nytt och ett etablerat företag. Summan av de tre kategorierna av företagare är 100.

Resten av figuren redovisar hur stor andel av männen och kvinnorna som ingår i respektive kategori, fördelat på nya och etablerade företag. Först presenteras tre variabler över *företagarna*, det vill säga karakteristika på de som driver företagen och därefter avslutas genomgången med sju variabler över *företagen*. Där data finns tillgängligt kommer även tidserier för de olika variablerna från och med perioden 2012–14 att presenteras och kommenteras. Nya företag representeras av streckade kurvor och etablerade företag av heldragna kurvor; män markeras med röd färg och kvinnor med blå färg.

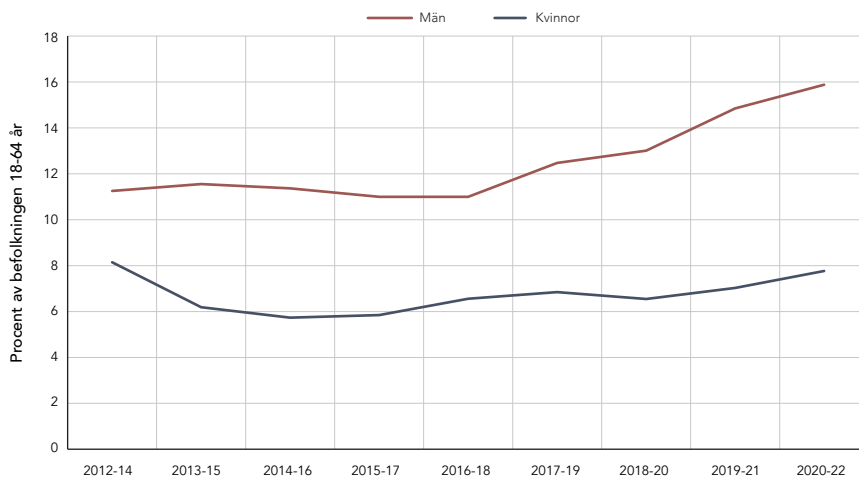
3.1 Företagande – avsikter och aktivitet

Rad två i figuren visar att 17,0 procent av männen och 9,3 procent av kvinnorna är företagare enligt GEM:s definition. Av dessa driver cirka 62 procent ett företag som är yngre än 3,5 år, och omkring 36 procent ett företag som är äldre än 3,5 år. Det framgår också att runt två procent av företagarna har såväl ett yngre som ett mer etablerat företag. Skillnaden mellan män och kvinnor är inte speciellt stor när det gäller fördelningen mellan de olika typerna av företagande. Det som skiljer sig åt är däremot hur stor andel av respektive population som ägnar sig åt företagande. Det är nästan dubbelt så vanligt att män är engagerade i företagande än kvinnor.

I likhet med företagandet är skillnaden mellan män och kvinnor stor då det kommer till deras entreprenöriella avsikter (Figur 3.2). I början av den studerade tidsperioden angav 8,1 procent av kvinnorna och 11,3 procent av männen att de hade för avsikt att starta ett företag inom en relativt snar framtid. Under de två efterföljande åren föll andelen kvinnor med entreprenöriella avsikter med närmare 2,5 procentenheter till strax under sex procent och låg kvar på den nivån ytterligare något år innan den återigen, mycket sakta, började öka. Trots flera år med allt mer optimistisk syn på ett eventuellt kommande företagande når inte kvinnorna upp till den nivå de hade i början av perioden. Utvecklingen för männen skiljer sig från kvinnornas på tre sätt. För det första faller inte andelen män med entreprenöriella avsikter som den gjorde för kvinnor under de två första åren. Istället ligger den relativt konstant fram till och med 2016–2018. För det andra är ökningen mellan 2016–2018 och 2020–2022 betydligt mer uttalad för männen, 4,9 procentenheter jämfört med 1,2 procentenheter för kvinnorna. För det tredje har utvecklingen lett till att det under de två senaste åren varit mer än dubbelt så vanligt bland männen än bland kvinnorna att planera för en företagsstart – en betydande ökning sedan 2012–2014 då skillnaden var drygt 38 procent.

Figur 3.2: Planerade företagsstartar – Andel av befolkningen i åldrarna 18–64 år (exklusive individer involverade i någon form av entreprenöriell aktivitet) som har för avsikt att starta ett företag inom tre år

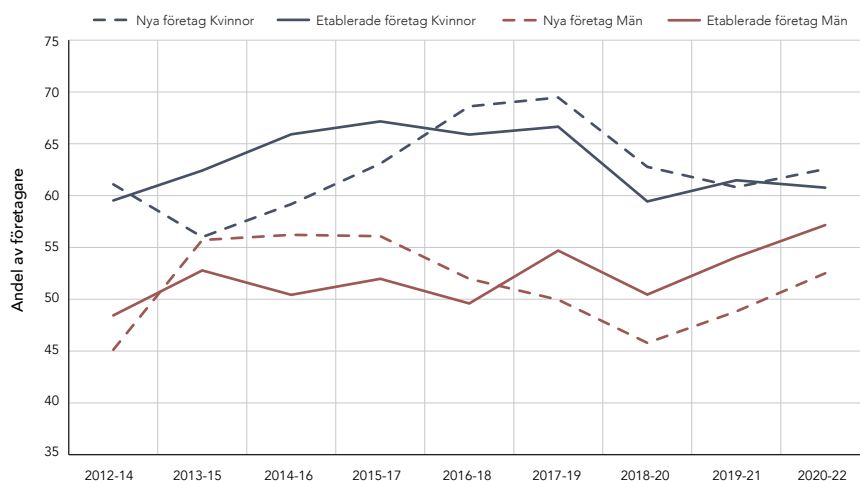
Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

3.2 Företagarna

Nu lämnar vi det övergripande företagandet hos befolkningen och går över till att studera de som de facto driver företagen, det vill säga företagarna. Figur

3.3 visar till att börja med hur stor andel av företagarna som har en eftergymnasial utbildning fördelat på män och kvinnor respektive nya och etablerade företag. Det förefaller inte finnas någon tydlig skillnad över tid i utbildningsnivå mellan de som driver nya eller etablerade företag. Den stora skillnaden finns i stället mellan könen och det är betydligt vanligare att kvinnliga företagare har en eftergymnasial utbildning alldeles oavsett om företaget de driver är nytt eller etablerat. För såväl nya som etablerade företagare är den genomsnittliga skillnaden i andel högt utbildade elva procentenheter under den studerade tioårsperioden. På senare år har dock skillnaden minskat bland de som driver ett etablerat företag och är 2020–2022 nere på 3,6 procentenheter. Bland de som driver ett nytt företag syns inte motsvarande konvergens mellan könen avseende utbildningsnivån.

Figur 3.3: Företagarna och utbildning, andel med eftergymnasial utbildning

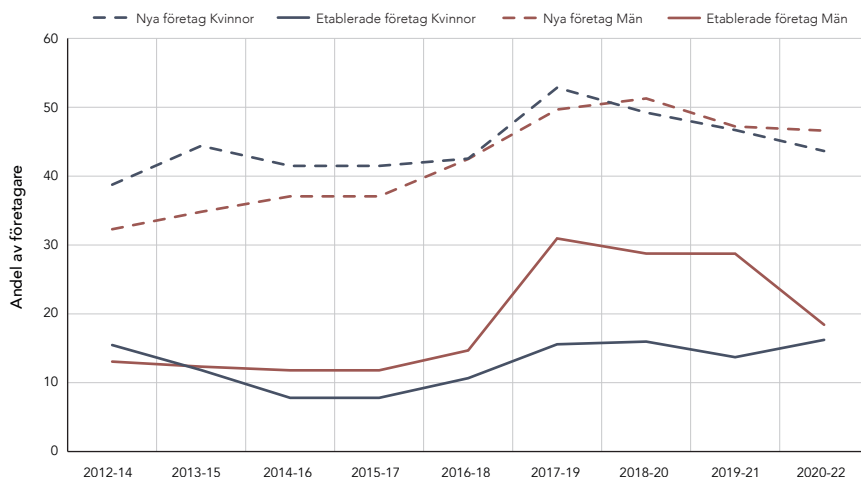

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor.

Till skillnad från utbildningsnivån skiljer sig de som startat ett nytt företag från de som driver ett redan etablerat företag avseende ålder. Som framgår av figur 3.4 är nyföretagarna betydligt yngre än de etablerade företagarna. Bland de som driver ett nystartat företag 2020–2022 befinner sig ungefär 45 procent av såväl kvinnorna som männen i åldersgruppen 18–34 år, samtidigt som endast cirka 17 procent av de etablerade företagarna tillhör den ålderskohorten. Noterbart är också hur andelen yngre manliga nyföretagare ökat trendmässigt fram till och med 2018–2020 för att därefter falla tillbaka något under de två senaste åren. Utvecklingen innebär att deras andel har vuxit med över 14 procentenheter

under de senaste tio åren. Även andelen yngre kvinnliga nyföretagare har ökat under samma period, men dock med betydligt blygsammare fem procentenheter. För de företagare som drivit sina företag under mer än 3,5 år framkommer inte lika tydliga mönster avseende förändrad åldersfördelning även om det finns en viss tendens till att även den gruppen ser en förskjutning mot ålderskohorten 18–34 år.

Figur 3.4: Företagarna och ålder, andel i åldersspannet 18–34 år

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

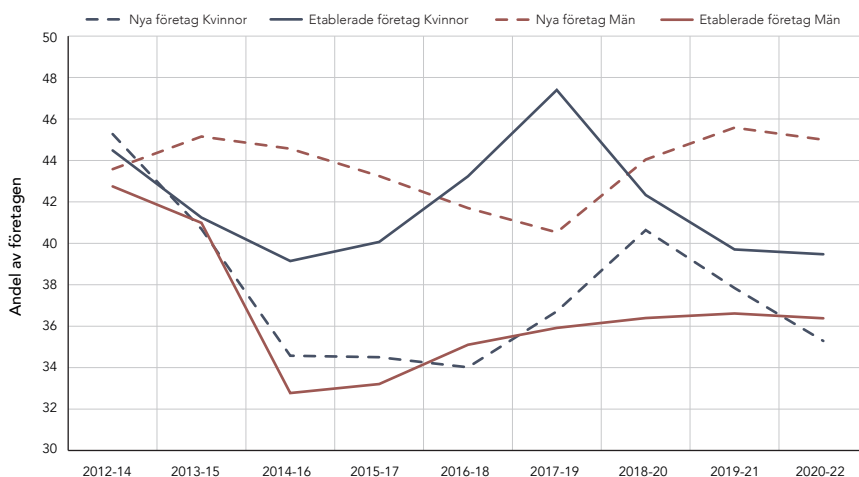
Det finns förstås många olika skäl varför människor startar företag. Vissa gör det för att de har svårt att försörja på den ordinarie arbetsmarknaden, för andra är företagsstarten en lockande möjlighet till ett ekonomiskt lyft från en tryggare tillvaro som lönearbetare. För många är valet att bli företagare också kopplat till en ambition att kunna forma sitt eget arbete, att söka nya utmaningar, och att bidra till att förändra och utveckla sin omvärld – till exempel en bransch, en region eller ett större ekonomiskt ekosystem. Figur 3.1 visar vad män och kvinnor med såväl nystartade som mer etablerade företag under perioden 2020–2022 anger för motiv bakom sina respektive företagsstarter. Det framgår att kvinnor önskar förändra världen i betydligt högre utsträckning än männen, samtidigt som männen i sin tur lyfter fram möjligheten att bygga en förmögenhet i större utsträckning än vad kvinnor gör. Skillnaden är ganska stor och gäller både för de nystartade och de etablerade företagen. För de två återstående alternativen – fortsätta en familjetradition respektive svårighet att hitta en anställning – finns dock inga tydliga skillnader vare sig mellan könen eller de två typerna av företagande.

3.3 Företagen

Nu flyttar vi blicken till företagen och inleder med att i figur 3.5 se hur stor andel av företagen som har fler än en ägare. Till att börja med kan konstateras att det är mer vanligt att män startar företag tillsammans med andra och att kvinnor i större utsträckning startar företag ensamma. Så har det sett ut för samtliga år i figuren förutom startåret då andelen kvinnor var aningen högre än för män. För övriga år har differensen mellan könen pendlat mellan fyra och tio procentenheter.

Efter de första åren då de nystartade företagen övergår till att bli etablerade företag händer någonting med ägarbilden. Medan företag startade av män i större utsträckning ägs av flera personer, än vad fallet är för företag startade av kvinnor, är mönstret det omvända för de etablerade företagen. För samtliga år är andelen etablerade företag med två eller fler ägare högre för kvinnor relativt männen. Med ledning av figuren skulle skillnaden mellan nya och etablerade företag lite hårdtagat kunna förklaras som att män är mer benägna att starta företag tillsammans med andra, men att de över tid tappar ägare och går över till att bli mer enmansföretag. För kvinnor gäller det omvända – de är mer benägna att starta företag ensamma och tar in fler ägare över tid.

Figur 3.5: Företagen och ägarna, andel med två eller flera ägare

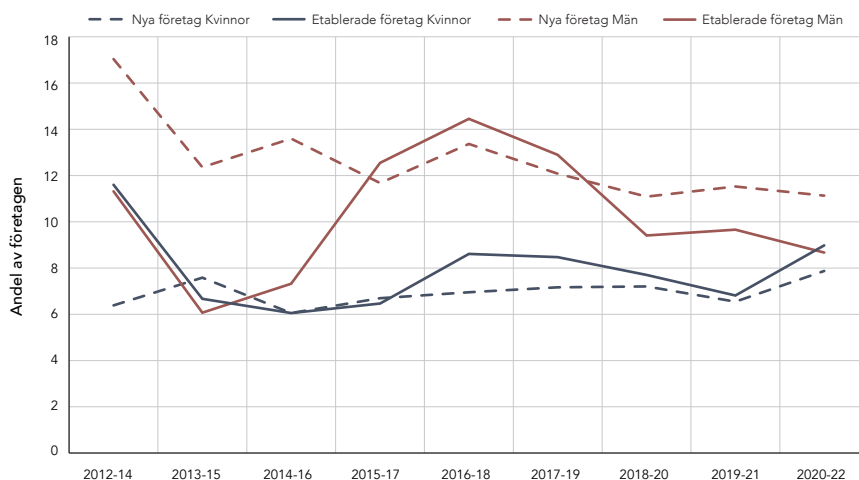
Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

Även när det gäller verksamhetens teknologinivå finns en tydlig skillnad mellan företag som drivs av män och kvinnor (Figur 3.6). Mäns företag är i genomsnitt mer teknikintensiva än företag som drivs av kvinnor och skillnaden är särskilt uttalad för de nystartade företagen. För de lite äldre företagen har andelen

medium- och högteknologiska företag konvergerat under de senare åren och är lika stor för män och kvinnor under den sista perioden i figuren.

Att mäns företag är mer teknologiintensiva än kvinnors beror sannolikt till stor del på tidigare utbildningsbeslut. Det är en mycket tydlig övervikt av män inom teknikintensiva utbildningar medan kvinnor i större utsträckning utbildar sig inom exempelvis vård och omsorg. Efter utbildningen är det sedan naturligt att kvinnor etablerar sig på arbetsmarknaden inom vård- och omsorgssektorn medan män i större utsträckning söker sig till jobb som ställer högre krav på teknisk kunskap. Samma resonemang gäller förstås företagandet – man gör det man är utbildad inom och det är därför mer sannolikt att kvinnor startar företag inom lågteknologisk vård- och omsorgssektor medan män startar företag inom mer teknikkrävande verksamhet, till exempel inom IT-sektorn.

Figur 3.6: Företagen och teknikklass, andel med medium/högteknologisk verksamhet

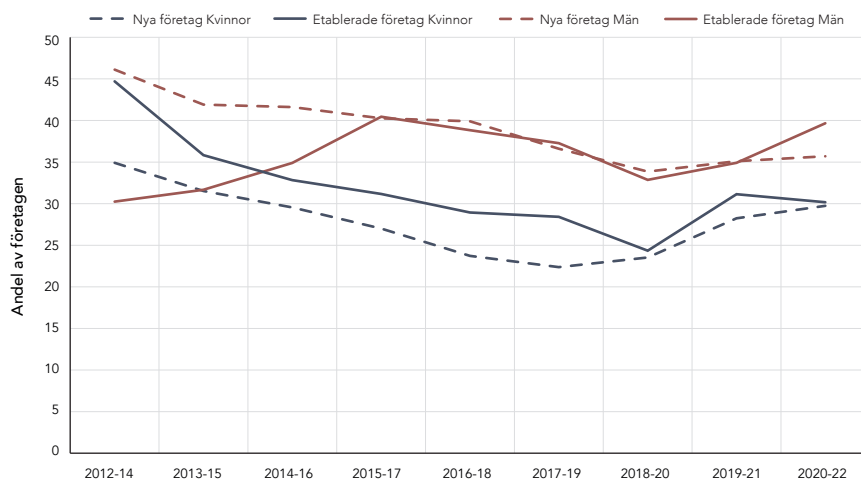

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

I likhet med företagens teknikklass går det att spåra tidigare utbildningsbeslut i de sektorer som män och kvinnor väljer att starta företag inom. I figur 3.7 till och med figur 3.10 visas hur stor andel av männens och kvinnornas företag som finns inom sektorerna affärstjänster, konsumenttjänster, utvinning och tillverkning. Det framgår tydligt att företag som drivs av män oftare finns inom affärstjänster medan kvinnors företag oftare finns inom konsumenttjänster. Detta gäller både för de nystartade företagen och de etablerade företagen. Män är också mer benägna att driva företag inom tillverkning. I synnerhet syns detta bland de etablerade företagen, medan skillnaden är mindre tydlig för de nystartade

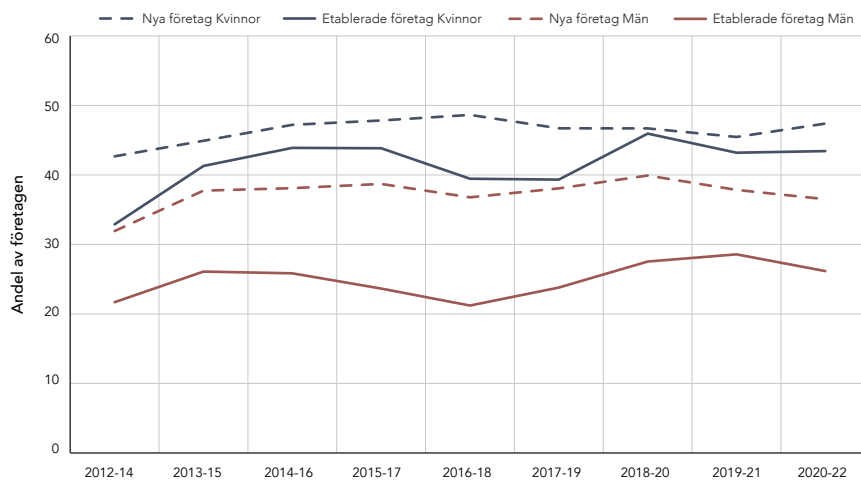
företagen. För den återstående sektorn – utvinning – syns inte lika markerade skillnader mellan företag som drivs av män respektive kvinnor.

Figur 3.7: Företagen och sektorer, andel verksamma inom affärstjänster

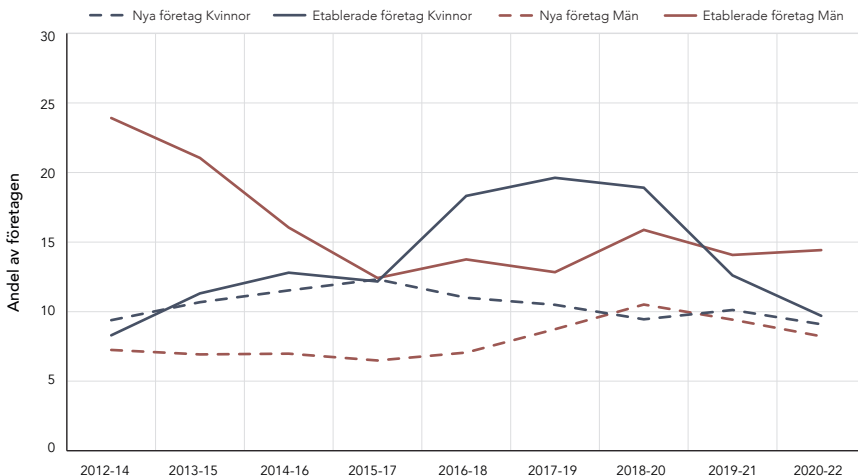
Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

Figur 3.8: Företagen och sektorer, andel verksamma inom konsumenttjänster

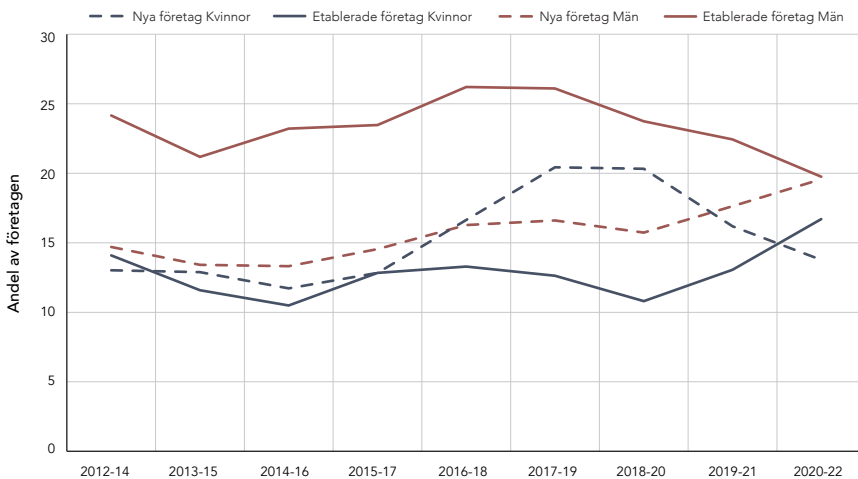
Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

Figur 3.9: Företagen och sektorer, andel verksamma inom utvinning

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

Figur 3.10: Företagen och sektorer, andel verksamma inom tillverkning

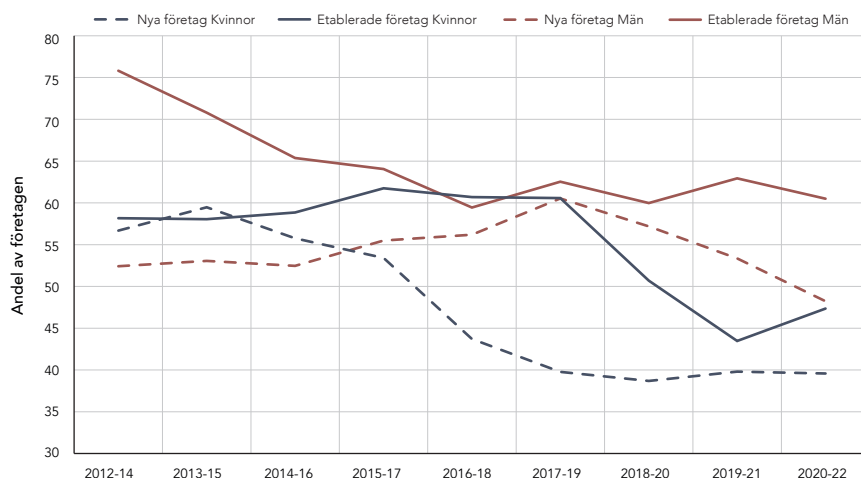
Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

Härnäst redovisas företagens nuvarande och förväntade sysselsättning. Tidigare forskning har visat att små och i synnerhet unga företag står för en oproportionerligt stor andel av jobbskapande (se till exempel Van Praag och Versloot, 2008; Henrekson och Johansson, 2010) och enligt ILO står små och medelstora företag för över två tredjedelar av världens samlade sysselsättning. Trender hos

dessa företags nuvarande och förväntade sysselsättning kan därför förväntas leda till betydande aggregerade effekter över tid. Figur 3.11 visar hur stor andel av de nystartade företagen som sysselsätter minst en person utöver ägaren och som vi ser är företag ägda av män betydligt mer benägna att skapa arbetstillfällen än företag ägda av kvinnor och har varit så under i stort sett samtliga år som redovisas i figuren. Detta gäller för såväl de nystartade som de etablerade företagen. En oroväckande trend är att en allt lägre andel av företagen säger sig sysselsätta fler personer än ägaren. Under perioden 2012–2014 hade över 75 procent av de manligt ägda etablerade företagen minst en sysselsatt utöver ägaren. Fyra år senare hade den andelen fallit till strax under 60 procent, en nivå som gäller än idag. Även kvinnligt ägda etablerade företag har upplevt ett fall i samma storleksordning, men först efter perioden 2017–2019 – från strax över 60 procent till som lägst en bit under 45 procent.

Fallet för kvinnligt ägda nystartade företag är ännu större och uppgår till närmare 20 procentenheter mellan toppen 2013–2015 och perioden 2020–2022. Manligt ägda nystartade företag har minskat med runt tolv procentenheter under de tre senaste perioderna. Så den samlade bilden är dystur och visar en betydande nedgång i de nystartade och etablerade företagens bidrag till sysselsättningen.

Figur 3.11: Företagen och nuvarande arbetstillfällen, andel med minst en sysselsatt utöver ägaren

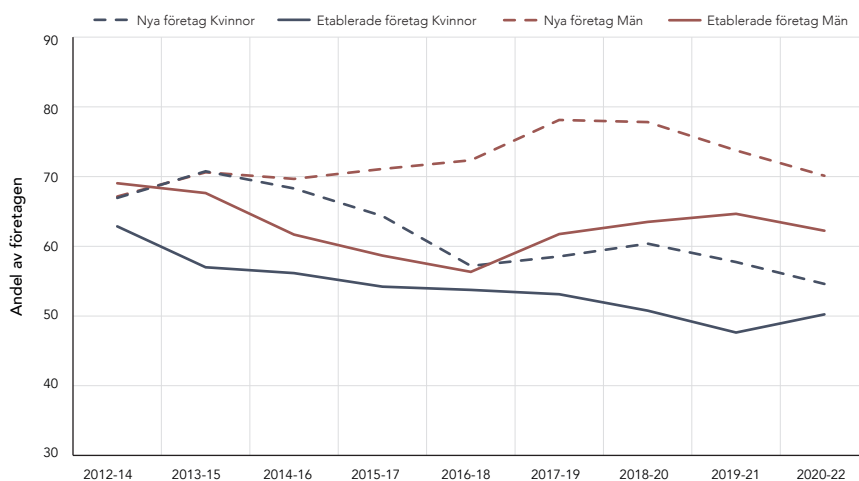
Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

Bilden är inte heller speciellt ljus när det gäller företagens förväntade sysselsättning. Figur 3.12 visar hur stor andel av företagen som tror att de sysselsätter

åtminstone en person utöver ägaren inom en kommande femårsperiod. Medan förväntningarna bland männens nystartade företag legat relativt konstant under perioden, faller den för samtliga övriga kategorier. I synnerhet kvinnors företag verkar ha en allt dystrare syn på sina framtida sysselsättningsambitioner. Det kan förstås finnas flera orsaker till att man inte vill anställa, men på aggregerad nivå är utvecklingen negativ med risk för att allt fler får svårt att hitta en anställning.

Figur 3.12: Företagen och framtida arbetstillfällen, andel som tror sig sysselsätta minst en person utöver ägaren inom fem år

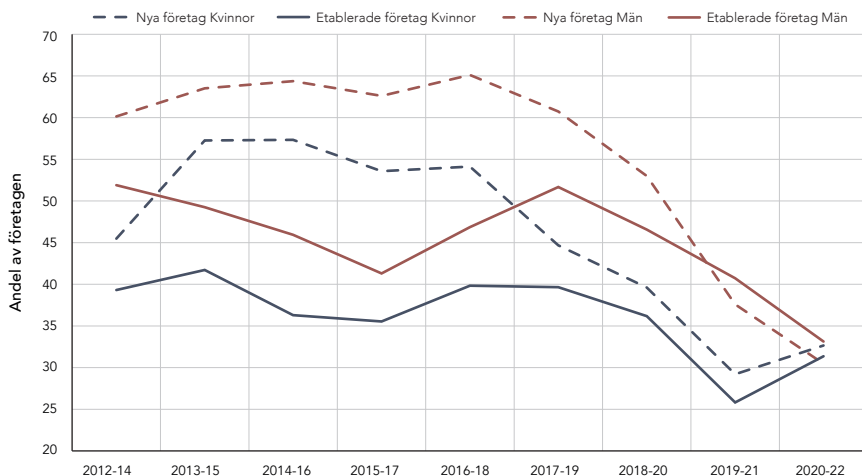

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

Ett annat område där utvecklingen går åt fel håll, och har gjort så under lång tid, är företagens internationaliseringsgrad. I figur 3.13 syns hur andelen av företagen med åtminstone en kund utomlands har fallit år för år sedan 2016–2018. Fallet är särskilt stort för de nystartade företagen där andelen av männens företag med kunder utomlands faller med 35 procentenheter och andelen av kvinnors företag med över 20 procentenheter. För de etablerade företagen är fallet inte lika dramatiskt, 14 procentenheter för männens företag och åtta procentenheter för kvinnors företag.

Det framgår också att skillnaden mellan mäns och kvinnors företag när det gäller internationalisering gått från en situation där männens företag har haft en betydligt större andel företag med kunder utomlands till att ligga på ungefär samma nivå som kvinnors företag i slutet av perioden för både de nystartade och de etablerade företagen.

Figur 3.13: Företagen och internationalisering, andel med minst en kund utomlands

Källa: Baserat på data från Global Entrepreneurship Monitor

Avslutningsvis kan konstateras från den sista raden i figur 3.1 att det inte finns någon större skillnad mellan mäns och kvinnors företag i synen på hur pass unik deras vara eller tjänst är på marknaden 2020–2022. Däremot förefaller en större andel av de nystartade företagen ha en unik vara eller tjänst relativt de etablerade företagen, vilket också är vad vi kan förvänta oss. Tyvärr saknas tillräckligt med tidseriedata för att spåra förändringar i synen på hur pass unikt erbjudande företagen har.

Kvinnliga vårdföretagare – ett isolerat fenomen?

4

Det finns betydande och trögrörliga skillnader mellan kvinnor och män i val av utbildningar och yrken. Dessa skillnader förklarar även en del av det aggregerade mönstret i företagande. Vissa manligt dominerade branscher som hantverkstjänster och transporttjänster präglas av låga instegströsklar och begränsade skalekonomier för företag, och är därmed naturligt befolkade av en stor mängd små- och soloföretag. Inom välfärdssektorerna dominerar kvinnor på behörighetsgivande utbildningar och arbetsplatser, och under lång tid har det inte varit aktuellt att bedriva företag inom dessa områden. I det här kapitlet tittar vi närmare på kvinnors företagande inom vårdsektorn.

Det är väl känt att framväxten av nya privata företag som bedriver vård- och omsorgstjänster har inneburit att Sverige fått fler kvinnliga företagare. Mindre känt är vad denna utveckling betytt för företagandet i stort. Har det företagande som släpptes loss genom omregleringarna runt millennieskiftet fått spridningseffekter utanför sektorn? Har de kvinnor som etablerade privata företag i en framväxande vårdbransch kunnat och velat använda sina erfarenheter till att driva och leda andra typer av företag? Vi har riktat sökljuset mot den "första generationen" av kvinnliga vårdföretagare och undersökt hur deras vidare karriärer kommit att se ut.

4.1 Kvinnliga företagare i en framväxande privat bransch

Vårdsektorn genomgick en våg av privatisering under perioden 1992–2010. Inledningen skedde genom att fri etableringsrätt för allmänläkare infördes i början av 1990-talet. Under den socialdemokratiska regeringen som tillträdde 1994 togs steg för återgå till att bedriva vård helt i offentlig regi, och området var fortsatt under omreglering under lång tid. Under andra halvan av 00-talet tilläts privata vårdgivare ta allt större roll i den vård som landstingen finansierade. Med Lagen om valfrihetssystem (LOV) blev även från och med 2010 större delar av hemtjänsttjänsterna upphandlade från privata aktörer.

Vi använder oss av registerdata över hela den svenska befolkningen för att undersöka kvinnors företagande under och strax efter den aktuella perioden av omregleringar. Vi väljer ut alla kvinnor som är registrerade som företagare i en verksamhet inom vårdområdet någon gång under åren 2002–2011. Vår population består därmed av alla individer som någon gång under dessa tio år drivit företagande i någon av dessa (under-)branscher. För varje enskild individ väljer vi den senaste årsobservationen som finns tillgänglig. Det innebär till exempel att vi för en individ som är företagare inom vård 2002–2005 väljer 2005 som observationsår. För samtliga individer hämtar vi uppgifter om arbetsverksamhet (sysselsättning och bransch) fem respektive tio år efter observationsåret.

På detta sätt identifierar vi 16 337 kvinnor. Två tredjedelar av dessa (67 procent) var soloföretagare, det vill säga deras företag hade inga anställda utöver dem själva. 20 procent drev företag som sysselsatte 2–10 personer (inklusive medgrundare). 13 procent, slutligen, drev företag med fler än tio anställda.

4.2 Vidare karriär

Fem år efter det senast observerade verksamhetsåret är varannan individ (52 procent) fortfarande aktiv inom vårdsektorn. Ungefär hälften så många (25 procent) återfinns inom en annan sektor. De återstående (23 procent av populationen) har lämnat den svenska arbetsmarknaden – antingen för arbete utanför Sverige, arbetslöshet eller pensionering.

Vi intresserar oss också för de tidigare företagens yrkesstatus fem år efter senast tillgängliga observation. I synnerhet är vi intresserade av om vi ser tecken på rörlighet från företagande i vårdbranschen till anställning i chefspositioner, eller till företagande i andra branscher. En nedbrytning av hela den grupp som fortfarande är verksam på svensk arbetsmarknaden ger följande bild:

- 39 procent är fortfarande företagare inom vård och omsorg
- 2 procent är anställda i chefsposition inom vård och omsorg
- 15 procent är anställda på annan position inom vård och omsorg
- 7 procent är företagare i en annan bransch
- 2 procent är anställda i chefsposition i andra branscher
- 12 procent är anställda på annan position i andra branscher

Som vi ser är rörligheten mellan företagande och andra ledande positioner relativt svag. Trots att flera delar av branschen har konsoliderats under perioden är det inte särskilt många av de tidigare företagen som rekryterats till positioner

som toppchefer. Då är det betydligt vanligare att de kvinnliga vårdföretagarna gått vidare till företagande utanför vårdsektorn. Detta talar för att erfarenheter som gjorts i vårdsektorn kan översättas till andra sammanhang, i termer av generella företagarfärdigheter. Det är också troligt att företagandet påverkat preferenser och uppfattningar om den egna förmågan hos de som verkat i den rollen.

4.3 Soloföretagare och företagare med anställda

Nedbrytningen ovan är gjord för hela gruppen av företagare, men som vi konstaterat är en stor majoritet av dessa soloföretagare. Vi bör kanske inte förvänta oss att företagande i den skalan meriterar för anställning på ledande positioner, och soloföretagande ger heller inte erfarenheter som är översättningsbara mellan branscher i lika hög grad som ett mer ambitiöst företagsbyggande. I vad som följer flyttar vi därför fokus till de 5 391 kvinnliga företagare vars företag anställt fler än de själva. Vi finner att dessa är mer benägna att arbeta vidare i vårdsektorn. 18 procent arbetar i en annan bransch fem år efter senast observerade företagande, och lika många har lämnat arbetsmarknaden. Bland de 4 421 kvinnor för vilka vi observerar en yrkesstatus efter fem år har vi följande nedbrytning:

Tabell 4.1

	Soloföretagare	Företagare med >1 anställd
Företagare inom vård och omsorg	40 %	36 %
chefsposition inom vård och omsorg	0 %	6 %
annan position inom vård och omsorg	12 %	21 %
företagare i en annan bransch	9 %	2 %
anställda i chefsposition i andra branscher	2 %	3 %
anställda på annan position i andra branscher	14 %	8 %

Sett över hela gruppen konstaterar vi att de tidiga vårdföretagarna klarade sig bra på arbetsmarknaden. De flesta (69 procent av samtliga företagare) gick vidare till att antingen driva en egen verksamhet eller att leda en verksamhet som anställd toppchef. Men vi konstaterar också att soloföretagande och egenföretagande i lite större företag har vitt skilda implikationer. Det är i stort sett bara de vårdföretagare som bedrivit företag med flera anställda som tagit klivet vidare till en karriär som anställd i ledande ställning. Sex procent av dessa – 265 individer – har tagit den vägen. Å andra sidan är erfarenheter från soloföretagande en betydligt bredare väg mot en vidare karriär som företagare utanför vårdsektorn. Det är intressant att konstatera att 486 kvinnor under perioden

vi studerar har byggt vidare på sina erfarenheter från företagande inom vård och omsorg i företagande utanför dessa branscher. Även om de specifika nätverk och branschspecifika förmågor som upparbetats genom företagande i vårdbranschen inte går att slå mynt av på samma sätt i andra branscher skaffar sig många företagare färdigheter och vanor som är tillämpbara i en bred uppsättning verksamheter. Sådana färdigheter gäller exempelvis försäljning, redovisning, och att utvärdera entreprenöriella möjligheter.

Entreprenörskapsforskningen har till och med funnit att rörlighet mellan branscher är en typisk prediktor för framtida företagande.⁹ Erfarenheter av företagande kan också påverka preferenser och värderingar vad gäller exempelvis möjligheten att själv styra sitt arbete.¹⁰ Vägen från vårdarbetare till vårdföretagare har därmed öppnat nya möjligheter och bidragit till att öka kvinnors företagande.

4.4 Karriär på längre sikt

Som vi konstaterat ovan tenderar företagarna att på kort sikt (fem år efter senast observerade år som företagare) förbli vårdbranschen trogna. Intressant nog är rörligheten till andra sektorer betydligt större om vi i stället undersöker gruppen på medellång sikt (tio år efter senast observerade år).¹¹ Faktum är att för de 63 procent som fortfarande är aktiva på den svenska arbetsmarknaden är det betydligt vanligare att arbeta utanför än i vårdbranschen.

Tabell 4.2

	5 år	10 år
Utanför arbetskraften	18 %	37 %
Kvar i vårdbranschen	64 %	23 %
Arbete i annan bransch	18 %	40 %
Summa	100 %	100 %

De tidigare vårdföretagare som lämnar vårdsektorn på kort sikt går ofta till arbete inom utbildning – såväl inom förskola och grundskola som inom den högre utbildningen. Det är också vanligt att hitta tidigare vårdföretagare inom

-
9. Stuetzer, M., Obschonka, M., Davidsson, P., & Schmitt-Rodermund, E. (2013). Where do entrepreneurial skills come from?. *Applied Economics Letters*, 20(12), 1183–1186.
  10. Morris, M. H., Pryor, C. G., & Schindehutte, M. (2012). *Entrepreneurship as experience: How events create ventures and ventures create entrepreneurs*. Edward Elgar Publishing
  11. Denna undersökning görs endast för kohorterna 2002–2006, då vi inte fått tillgång till data för 2017 och framåt.

veterinärverksamhet och personaluthyrning – två områden som på olika sätt kan sägas relatera till erfarenheter, färdigheter och intressen som förknippas med vårdföretagande. Tidigare vårdföretagare går också ofta vidare till arbete inom religiösa samfund och intresseorganisationer, ett mönster som påminner om att så kallad idéburen verksamhet spelar en viktig roll inom vårdsektorn. Slutligen återfinns många tidigare vårdföretagare i företag som sysslar med skogsförvaltning.

För rörligheten på tio års sikt finns färre tydliga mönster. Endast tre branscher står ut som särskilt vanliga arbetsplatser för tidigare vårdföretagare: veterinärbranschen, förskolan, och konsultverksamheter.

4.5 En språngbräda till breddat företagande bland kvinnor?

Sammanfattningsvis tyder vår kartläggning på att den generation av kvinnliga företagare som var aktiva under 00-talets förändringar inom vårdområdet i ganska hög utsträckning gick vidare till att arbeta i andra branscher – även om denna rörlighet ofta kom många år efter att företagandet avslutats. Men det var framför allt de tidigare soloföretagarna som gick vidare till företagande i andra branscher; endast ett fåtal av de som drivit mer ambitiösa företag gjorde en sådan karriär. Vi tolkar detta som att erfarenheterna från 00-talet gav pionjärerna en smak för företagandet som sådant, men att det kan ha varit svårt att få utdelning för dessa erfarenheter utanför vårdsektorn.

I allmänhet finns en uppfattning, stödd i en växande forskning, om att erfarenheter från företagande från en bransch ger värdefulla fördelar för företagande i ett vidare sammanhang. Kanske var det svårt för pionjärerna inom vårdsektorn att få samma möjligheter; kanske var det inte lika självklart för de själva, för potentiella kunder och investerare att se lärdomar från att driva företag inom vårdområdet som en bas att bygga vidare på utanför sektorn. Kanske har synen förändrats över tid, i takt med att branschen och vår förståelse för den mognat. Det är inte ovanligt att pionjärer inom ett område har utmaningar som efterföljande generationer inte behöver brottas med. Kanske kan dagens och morgondagens vårdföretagande komma att utgöra en tydligare språngbräda till karriär- och affärsmöjligheter. Vidare studier på det här området kan skapa klarhet i hur vårdbranschen och omvärldens uppfattningar om den utvecklats. Fördjupade studier av branschen kan också ge mer generella insikter om hur omregleringar kan tänkas sätta avtryck i företagandemönster.

Vi har konstaterat att det finns trögörliga skillnader mellan kvinnors och mäns företagarakтивitet. Dessa kan till en del förklaras med skillnader i preferenser för olika utbildningar och yrken. Det finns ett antal branscher med mansdominerad arbetskraft som strukturellt lämpar sig för ny- och småföretagande, och det finns en rad verksamheter som bedrivs i offentlig regi dit många kvinnor söker sig. Vidare kan skillnaderna i företagande förstås mot en bakgrund av de könsskillnader i attityder och ambition som vi påvisat i denna rapport. Denna beskrivning av orsakerna ger oss en ingång till att diskutera vilka förändringar som skulle kunna minska barriärer för kvinnor att bli företagare. De övergripande mönstren förändras först genom förändring av ekonomiska strukturer, normer och preferenser, vilket sker genom bland annat teknisk förändring och omregleringar.¹² Politiken har därför tydlig påverkan på kvinnors företagande, men sällan på ett riktat och fullt uttalat sätt. I den här rapporten har vi speglat en sådan förändring – omreglering av vård- och omsorgstjänster under 2000-talet – och de kvinnor som bedrev företag i sektorn under perioden. Vi vill här lyfta fram två andra reformområden som vi menar har betydelse för utfallet av kvinnors företagande i framtiden, men som kanske inte förknippas med dessa frågor i den allmänna debatten.

5.1 Reformen för flexibla utbildningsvägar

Ett första sådant gäller utbildning. Entreprenöriella möjligheter är i dagens ekonomi nära förknippade med teknisk utveckling och med vidare innovationer möjliggjorda av ny teknik.¹³ Därför kan dagens utbildningsmönster ses som en styrande faktor. Trots årtionden av riktade ansträngningar för breddad rekrytering är ingenjörsutbildningarna över hela landet (med enstaka undantag) domi-

---

12. Pettersson, K., Ahl, H., Berglund, K., & Tillmar, M. (2017). In the name of women? Feminist readings of policies for women's entrepreneurship in Scandinavia. *Scandinavian Journal of Management*, 33(1), 50–63.

13. Qian, H. (2017). Skills and knowledge-based entrepreneurship: evidence from US cities. *Regional Studies*, 51(10), 1469–1482.

nerade av manliga studenter. Det ser inte ut att gå att förändra dessa strukturer inom ramarna för en ordning där teknisk utbildning främst organiseras som sammanhängande program syftande till teknisk examen (med högskoleingenjör och civilingenjör som norm). Genom reformer på utbildningsområdet som bryter upp dessa strukturer till förmån för flexibla vägar mellan olika utbildningsinslag, och med större uppblandning av humanistiska, samhällsvetenskapliga och tekniska inslag i en typisk högre utbildningsväg, skulle fler kvinnliga studenter få med sig viktiga tekniska kunskaper.¹⁴ Detta skulle med all sannolikhet leda till att fler kvinnor arbetade med och runt tillämpning av ny teknik. Detta skulle i sin tur leda till att fler kvinnor startar, driver och arbetar i entreprenöriella 'tech'-bolag – en del av ekonomin där kvinnor fortfarande är tydligt underrepresenterade och där det fortfarande finns relativt få kvinnliga entreprenörer.¹⁵

5.2 Reform av trygghetssystemen

En annan typ av möjlig policyansats som indirekt adresserar könsobalans inom företagande gäller villkoren i trygghetssystemen. Dessa har sedan de först byggdes ut varit modellerade för att ge ekonomiskt stöd i situationer av tillfällig sjukdom och arbetslöshet för anställda. Många av de villkor som ställs upp för att få stöd stämmer dåligt med de realiteter som gäller för en egenföretagare.¹⁶ Som visas i en ny studie från Jönköping University (Markowska et al., 2023) kan en period av föräldradedighet stimulera en övergång från anställning till egenföretagande, men för den redan aktiva småföretagaren kan det vara svårt att utnyttja de möjligheter till tid för föräldraskap som föräldrapenningen erbjuder. Men den riktiga problematiken ligger i hur regelverket kring sjukpenning och a-kassa skapar en rejäl barriär mot att gå från en befintlig anställning eller från en situation av hotande arbetslöshet till egenföretagande. Regelverket är utformat på ett sådant sätt att valet att bli företagare för många innebär att avsäga sig rätt till ersättning från systemen. I dag är dessutom så kallade inkomstförsäkringar en viktig del av många människors ekonomiska kalkyler, och eftersom dessa endast faller ut för individer som kvalificerar sig för maximal ersättning från a-kassan bildar försäkringen en extra alternativkostnad till att pröva på egenföretagande. Under dessa villkor är det inte underligt att många tvekar

14. Detaljer om hur sådana reformer kan tänkas se ut ligger utanför denna rapports ramar, men se till exempel den analys som gjorts av den danska regeringens Reformkommission i rapporten 'Nye Reformveje 1' från 2022.

15. Wheadon, M., & Duval-Couetil, N. (2019). Token entrepreneurs: A review of gender, capital, and context in technology entrepreneurship. *Entrepreneurship & Regional Development*, 31(3–4), 308–336.

16. Markowska, M., Ahl, H., & Naldi, L. (2023). Timeout: The role of family-friendly policies in business start-up among mothers. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 47(4), 1169–1199.

inför att helt eller delvis ta steget till företagande, även när detta känns som en reell och intressant möjlighet. Vi är övertygade om att detta särskilt påverkar kvinnor med försörjningsansvar – allra tydligast ensamstående kvinnor med hemmavarande barn. Reformen av trygghetssystemen som jämnar ut villkoren mellan anställda och företagare skulle sänka barriärer till entreprenörskap på ett sätt som särskilt skulle gynna kvinnors företagande.¹⁷

5.3 Direkta policyåtgärder riktade mot kvinnors entreprenörskap

En politik som har ambitioner att på ett mer direkt sätt främja kvinnors företagande kan också välja att arbeta med mer specifika verktyg. Detta är i regel politiskt enklare att få till stånd, då direkta främjandeåtgärder håller sig inom ramarna för näringspolitiken, och då främjande av kvinnors företagande inte är politiskt kontroversiellt. Detta betyder inte att kritik av sådana åtgärder saknas, se till exempel Petterson med flera (2017)¹⁸ för en feministisk kritik och Acs med flera (2016)¹⁹ för en kritik av effektiviteten i entreprenörskapsfrämjande policy.

Vilka mål och medel står då till handa för direkta och riktade insatser? Den svenska regeringens tidigare program *Främja kvinnors företagande*, som bedrevs från 2011 till 2014, illustrerar handlingsutrymmet tämligen väl, och speglar hur liknande ambitioner att främja kvinnors entreprenörskap hanterats i utvecklade ekonomier.^{20, 21} Programmet, som beskrivs mer utförligt i appendix 1, innehöll ett flertal komponenter som alla drevs av Tillväxtverket. Dels arbetade man med att synliggöra kvinnliga entreprenörer, i tanke att dessa kan agera som förebilder för andra kvinnor. Denna tanke har stöd i forskning på området – åtminstone vad gäller förebilder som kvinnor kommer i nära kontakt med på ett privat plan

---

17. En god början till förändring inom ramarna för det befintliga systemet finns i SOU 2023:30 'Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst'.

18. Petterson, K., Ahl, H., Berglund, K., & Tillmar, M. (2017). In the name of women? Feminist readings of policies for women's entrepreneurship in Scandinavia. *Scandinavian Journal of Management*, 33(1), 50–63.

19. Acs, Z., Åstebro, T., Audretsch, D., & Robinson, D. T. (2016). Public policy to promote entrepreneurship: a call to arms. *Small business economics*, 47, 35–51.

20. Terjesen, S., Bosma, N., & Stam, E. (2016). Advancing public policy for high-growth, female, and social entrepreneurs. *Public Administration Review*, 76(2), 230–239.

21. Orser, B., Riding, A., & Stanley, J. (2012). Perceived career challenges and response strategies of women in the advanced technology sector. *Entrepreneurship & Regional Development*, 24(1–2), 73–93.

eller i det egna arbetslivet.^{22, 23} Vidare arbetade programmet med att integrera entreprenörskapsmoment i utbildningar inom universitet och högskola, med fokus på utbildningar som förbereder för arbete i kvinnodominerade sektorer. Även denna typ av intervention har visst principiellt stöd i forskningen: genom att synliggöra entreprenörskap som möjlig karriärväg på sikt får fler möjlighet att göra kvalificerade karriärval, där företagande utgör en av flera möjligheter.²⁴ Med bättre information och möjlighet att undersöka sina preferenser är ett möjligt utfall av entreprenörskapsutbildning att färre – inte fler – på kort sikt sätter ett eget företag i sjön.²⁵ Sådana tendenser syntes även i utvärderingen av det program som Tillväxtverket drev. Överlag var dock effekterna av de insatser som gjordes inom programmet under det svenska 2010-talet svåra att utvärdera, och att utforma effektiva interventioner kring förebilder och utbildning får sägas vara en delikat uppgift i termer av praktiskt policyarbete. Med detta sagt: dessa typer av åtgärder svarar relativt väl mot den problembild som vår undersökning har klarlagt, med tydliga könsskillnader i synen på den egna förmågan och ambitionen som entreprenör. Att fler kvinnor får möjlighet att lära och inspireras av egna och andras entreprenöriella erfarenheter torde över tid vara ett effektivt sätt att sänka dessa barriärer till kvinnors entreprenörskap. Men vi vet också att förebilder är som effektivast när vi möter dem i "naturliga" sammanhang – privata såväl som professionella. Entreprenörskap smittar. Vi vet till exempel att flera av de pionjärer inom vårdföretagande som vi kartlagt i kapitel 4 har fungerat som inspirationskällor såväl i som utanför sektorn.

Merparten av resurserna i programmet *Främja kvinnors företagande* gick till en uppsjö insatser syftande till "rådgivning, nätverksskapande aktiviteter, produktutveckling och kompetensutveckling".²⁶ Värdet av sådana insatser beror förstås väldigt mycket på kvaliteten av den rådgivning och kompetensutveckling som erbjuds. Att som i fallet med det här programmet konstatera att många av de kvinnor som medverkat varit nöjda med aktiviteterna²⁷ är förstås relevant, men på inget sätt ett belägg för åtgärdernas effektivitet.

-
22. Markussen, S., & Røed, K. (2017). The gender gap in entrepreneurship—The role of peer effects. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 134, 356–373.
23. Rocha, V., & Van Praag, M. (2020). Mind the gap: The role of gender in entrepreneurial career choice and social influence by founders. *Strategic Management Journal*, 41(5), 841–866.
24. Gielnik, M. M., Uy, M. A., Funken, R., & Bischoff, K. M. (2017). Boosting and sustaining passion: A long-term perspective on the effects of entrepreneurship training. *Journal of Business Venturing*, 32(3), 334–353.
25. Oosterbeek, H., Van Praag, M., & Ijsselstein, A. (2010). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation. *European Economic Review*, 54(3), 442–454.
26. Tillväxtverket (2018) *Främja kvinnors företagande – gjorde programmet någon nytta? RAPPORT 2018:05*, sid. 24.
27. Ramböll (2015), *Främja kvinnors företagande 2011–2014: slututvärdering*

Ett område som kan vara intressant att utvärdera för svensk räkning är tillgång till mikrolån. Sådana instrument har visat sig kunna vara värdefulla för att stimulera till företagande och möjliggöra självförsörjning bland (framför allt) kvinnor i flera utvecklingsländer, men har även använts i avancerade ekonomier som ett instrument riktat mot kvinnliga entreprenörer.²⁸ Under senare år har insatser riktade mot invandrade kvinnor väckt viss uppmärksamhet - detta då det generellt ser ut att finnas särskilda barriärer till egenföretagande i den gruppen och företagande är en väg till starkare integration och förmåga till självförsörjning.²⁹ Ett exempel är mikrokreditgivaren Goldrausch i Berlin, som lyfts fram som ett betydelsefullt exempel på lyckade insatser av såväl OECD och European Gender Institute. Goldrausch är en privat icke-vinstdrivande verksamhet som har en lång historia (se Appendix 2 för en längre beskrivning), men har under senare år fokuserat på mikrolån till invandrade kvinnor som är minst 45 år gamla och bedriver enmansföretag. Verksamheten präglas av lån på begränsade summor, snabb handläggning, och nära kontakt och uppföljning gentemot låntagaren. Insatser av det här slaget kan få lokal betydelse, och även mindre anslag kan föra med sig en positiv signaleffekt som gynnar de mottagande företagarna i kontakter med andra intressenter.^{30, 31}

5.4 En avslutande kommentar

Skulle Sverige vara ett bättre land om fler svenskar var företagare, eller om företagandet var helt jämnt fördelat mellan män och kvinnor? Vi bör vara försiktiga med att gå från mätande till den typen av enkla slutsatser. Men att studera likheter och skillnader mellan kvinnor och män, mellan nutid och dåtid, och mellan vårt eget land och omvärlden, öppnar för att ställa rätt frågor. Dessa frågor handlar om hur företagandet skulle kunna se ut i en nära framtid, och vilka möjligheter och hinder som hugade entreprenörer möter i Sverige idag.

Vi har i den här rapporten pekat på ett antal mönster som vi menar sammantaget visar att det fortfarande finns ett antal barriärer som håller tillbaka kvinnors företagande. Därmed finns anledning att hävda att ett Sverige där fler kvinnor

---

28. Orser, B., Coleman, S., & Li, Y. (2020). Progress or pinkwashing: who benefits from digital women-focused capital funds?. *Small Business Economics*, 55, 363–387.

29. Brieger, S. A., & Gielnik, M. M. (2021). Understanding the gender gap in immigrant entrepreneurship: a multi-country study of immigrants' embeddedness in economic, social, and institutional contexts. *Small Business Economics*, 56, 1007–1031

30. Srhoj, S., Škrinjaric, B., Radas, S., & Walde, J. (2021). Small matching grants for women entrepreneurs: lessons from the past recession. *Small Business Economics*, 1–26.

31. Söderblom, A., Samuelsson, M., Wiklund, J., & Sandberg, R. (2015). Inside the black box of outcome additionality: Effects of early-stage government subsidies on resource accumulation and new venture performance. *Research Policy*, 44(8), 1501–1512.

tar steget ut i företagande och tar sikte mot att bygga upp nya växande verksamheter, skulle vara ett rikare och intressantare land att leva i.

Vi drar slutsatsen att det är väl motiverat att fortsätta ha fokus på frågan om kvinnors företagande i den politisk-ekonomiska debatten, till exempel genom att särskilt reflektera över vilka vidare förbättringar av villkoren för företagande som särskilt kan bidra till att stärka möjligheterna för kvinnor att förverkliga entreprenöriella ambitioner. Mer snävt riktade policyinsatser för att främja kvinnors entreprenörskap kan ha en funktion, men sådana program måste då grundas i en tydlig programlogik och förmodligen riktas mot väl avgränsade grupper av individer med gemensamma behov.

Referenser

- Acs, Z., Åstebro, T., Audretsch, D., och Robinson, D. T. (2016). "Public policy to promote entrepreneurship: a call to arms". *Small business economics*, 47, 35–51.
- Brieger, S. A., och Gielnik, M. M. (2021). "Understanding the gender gap in immigrant entrepreneurship: a multi-country study of immigrants' embeddedness in economic, social, and institutional contexts". *Small Business Economics*, 56, 1007–1031.
- GEM (2023a). Global Entrepreneurship Monitor 2022/2023 Global Report: Adapting to a "New Normal". London: GEM.
- GEM (2023b). Entreprenörskap i Sverige – Nationell GEM-rapport 2023. Entreprenörskapsforum.
- Gielnik, M. M., Uy, M. A., Funken, R., & Bischoff, K. M. (2017). "Boosting and sustaining passion: A long-term perspective on the effects of entrepreneurship training". *Journal of Business Venturing*, 32(3), 334–353.
- Henrekson, M. och Johansson, D. (2010). "Gazelles as job creators: a survey and interpretation of the evidence". *Small Business Economics*, 35(2), 224–244.
- Markowska, M., Ahl, H., och Naldi, L. (2023). "Timeout: The role of family-friendly policies in business start-up among mothers". *Entrepreneurship Theory and Practice*, 47(4), 1169–1199.
- Markussen, S. och Røed, K. (2017). "The gender gap in entrepreneurship – The role of peer Effects". *Journal of Economic Behavior & Organization*, 134, 356–373.
- Markussen, S., och Røed, K. (2017). "The gender gap in entrepreneurship—The role of peer effects". *Journal of Economic Behavior & Organization*, 134, 356–373.
- Morris, M. H., Pryor, C. G., och Schindehutte, M. (2012). "Entrepreneurship as experience: How events create ventures and ventures create entrepreneurs". Edward Elgar Publishing.
- Oosterbeek, H., Van Praag, M., och Ijsselstein, A. (2010). "The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation", *European Economic Review*, 54(3), 442–454.
- Orser, B., Coleman, S., och Li, Y. (2020). "Progress or pinkwashing: who benefits from digital women-focused capital funds?", *Small Business Economics*, 55, 363–387.
- Orser, B., Riding, A., och Stanley, J. (2012). "Perceived career challenges and response strategies of women in the advanced technology sector", *Entrepreneurship & Regional Development*, 24(1–2), 73–93.
- Pettersson, K., Ahl, H., Berglund, K., och Tillmar, M. (2017). "In the name of women? Feminist readings of policies for women's entrepreneurship in Scandinavia". *Scandinavian Journal of Management*, 33(1), 50–63.

- Qian, H. (2017). "Skills and knowledge-based entrepreneurship: evidence from US cities", *Regional Studies*, 51(10), 1469--1482.
- Rocha, V., och Van Praag, M. (2020). "Mind the gap: The role of gender in entrepreneurial career choice and social influence by founders", *Strategic Management Journal*, 41(5), 841--866.
- Söderblom, A., Samuelsson, M., Wiklund, J., och Sandberg, R. (2015). "Inside the black box of outcome additionality: Effects of early-stage government subsidies on resource accumulation and new venture performance", *Research Policy*, 44(8), 1501-1512/1501--1512.
- Srhoj, S., Škrinjarić, B., Radas, S., och Walde, J. (2021). "Small matching grants for women entrepreneurs: lessons from the past recession", *Small Business Economics*, 1--26.
- Stuetzer, M., Obschonka, M., Davidsson, P., och Schmitt-Rodermund, E. (2013). "Where do entrepreneurial skills come from?", *Applied Economics Letters*, 20(12), 1183--1186.
- Terjesen, S., Bosma, N., och Stam, E. (2016). "Advancing public policy for high-growth, female, and social entrepreneurs", *Public Administration Review*, 76(2), 230--239.
- Tillväxtanalys (2015). Främja kvinnors företagande- Gjorde programmet någon nytta? Rapport 2018:05.
- Van Praag, M. C., och Versloot, P. H. (2008). "The economic benefits and costs of entrepreneurship: A review of the research", *Foundations and Trends in Entrepreneurship Research*, 4(2), 65--154.
- Wheadon, M., och Duval-Couetil, N. (2019). "Token entrepreneurs: A review of gender, capital, and context in technology entrepreneurship", *Entrepreneurship & Regional Development*, 31(3--4), 308--336.

Appendix 1: Programmet ”Främja kvinnors företagande”

År 2011 gav regeringen Reinfeldt Tillväxtverket i uppdrag att realisera programmet *Främja kvinnors företagande*. Programmet hade som målsättning att öka nyföretagandet bland kvinnor och att bidra till att företag som drivs av kvinnor växer. Programmet initierades från Näringsdepartementet och bevekelsegrunderna var således främst näringspolitiska. I ett utdrag från regeringsbeslutet kan man läsa följande ”*Programmet skall alltså bidra till att fler kvinnor kan tänka sig att starta företag, väljer att driva företag på heltid och väljer att anställa. Insatserna ska även bidra till att höja kunskapen och kompetensen om kvinnors företagande hos allmänheten, i näringslivet och hos offentliga aktörer (Näringsdepartementet, 2011)*”.

Programmet drevs under fyra år, från 2011 till 2014. Det innehöll tre olika delprogram; *affärsutveckling och innovationsinsatser, ambassadörsprogram* samt *entreprenörskap på universitet och högskola*. I programmets sju sättningsfas identifierade Tillväxtverket fyra olika kategorier av hinder som kan avhålla kvinnor från att starta företag. Dessa kategorier av hinder var; strukturella, institutionella, interpersonella samt individuella.

Det största av delprogrammen i monetär mening var *affärsutveckling och innovationsinsatser*; det tilldelades totalt 180 miljoner kronor. Det var emellertid det näst största delprogrammet sett till antal deltagare, då det fick 13 000 deltagare i form av företagare eller privatpersoner. Delprogrammet administrerades i stor omfattning av Sveriges regioner och programmets utformning varierade därför mellan regionerna. Primärt implementerades delprogrammet genom nätverksmöten, rådgivning, kompetensutvecklingsinsatser och i viss mån finansiellt stöd genom checkar.

Delprogrammet *entreprenörskap på universitet och högskola* hade som målsättning att synliggöra företagande och entreprenörskap som en karriärväg för kvinnor. Tillväxtverket finansierade utbildningar vid högskola eller universitet som uppfattades kunna bidra till att stärka entreprenörskap samt inspirerade till att integrera entreprenörskap i utbildningar.

Delprogrammet *ambassadörsprogram* hade som övergripande mål att synliggöra kvinnors entreprenörskap. Mot slutet av programmets genomförande uppmärksammades detta i media och plockades dessutom upp av andra länder som en föregångare som metod för att uppfylla det nämnda syftet. Utvalda ambassadörer för företagande och entreprenörskap genomförde möten och träffar för att bryta stereotyper avseende bilden av entreprenörer och synliggöra kvinnor som företagare. Ambassadörsprogrammet var det delprogram som nådde ut till flest personer.

Programmet utvärderades efter att det avslutats av myndigheten Tillväxtanalys. Dessa resultat publicerades som en serie underlagsrapporter och en sammanfattande slutrapport.³² Utvärderarna kritiserade tämligen starkt programmets utvärderingsbarhet. De pekade främst på komplexa återrapporteringskedjor, bristande kvalitet på utvärderingar gjorda av deltagarna samt resurskrävande arbete för underlagsinsamling för Tillväxtanalys.

Utvärderingarna från delprogrammet affärsutveckling och innovationsinsatser visade på att deltagarna hade högre lönsamhet och sysselsättning än jämförbara företag. Efter två respektive fyra år kunde man fortsatt se högre produktionsvärde och förädlingsvärde än jämförbara företag. Tillväxtanalys bedömde därmed programmets målsättning om att uppnå högre tillväxt i företag som drivs av kvinnor, som uppnått.

Målsättningen att öka nyföretagandet bland kvinnor genom de insatser som gjordes inom delprogrammen *ambassadörskap* och *entreprenörskap på universitet och högskola* visade sig svåra att mäta och utvärdera inom utvärderingens tidsram. Potentiella effekter på ungas karriärsval och påverkan på normer visar sig sannolikt först långt senare.

I slutrapporten från Tillväxtanalys lyfts vikten av mätbarhet och möjligheten till kostnadseffektiv utvärdering vid sjuösättning av program av denna typ fram särskilt. I rapporten pekas även på bristen av indikatorer gällande företagsavslut. Programmet säger sig vilja bidra till att öka antalet kvinnliga nyföretagare, samtidigt läggs fler företag ned som är drivna av kvinnor än av män. För att inte få ett netto på noll för kvinnliga företagare bör anledningarna till avslutat företagande mätas och analyseras mer djupgående.

---

32. Tillväxtanalys (2018), Främja kvinnors företagande – gjorde programmet någon nytta? Rapport 2018:05.

Appendix 2: Goldrausch mikrokreditfond

Föreningen Goldrausch etablerades i Berlin år 1982. Organisationen grundades av kvinnor med ändamålet att stärka kvinnors ekonomiska självständighet. Organisationen har sedan dess arbetat med att förbättra kvinnors deltagande i samhället och driva opinion i jämställdhetsfrågor. Goldrausch strävar, framhåller man själva, efter att hjälpa och stötta kvinnor i självförverkligande och självständighet.

Goldrausch har ända från det att organisationen bildades förmedlat mikrokrediter till kvinnliga entreprenörer i Berlin. Fram till och med 2010 finansierades krediterna genom bidrag och donationer från medlemmar. År 2010 blev Goldrausch en del av Deutsches Mikrofinanz Institut som är en paraplyorganisation för tyska mikrokreditfonder. Goldrausch har ett partnerskap med GLS Bank som sedan anslutningen till institutet tillhandahåller det kapital som lånas ut. Dessförinnan var lånen räntefria, men sedan GLS bank tillhandhåller kapitalet är lånen räntebelagda. Räntan är i skrivande stund drygt sex procent, genomsnittsräntan på företagskrediter i Tyskland är drygt tre procent.

Mikrokrediterna ges på summor mellan 1 000 och 10 000 euro. I samband med utbetalning tas även en återbetalningsplan fram. Tiden för återbetalning är mellan tolv och 54 månader med start sex månader efter beslutat utbetalningsdatum. De kvinnliga entreprenörer som beviljas mikrokrediter tilldelas även en kontaktperson som har månatlig korrespondens med entreprenören och följer upp återbetalningen. Detta har bidragit till att Goldrausch har en återbetalningsgrad på 98,7 procent.

En signifikativ del av Goldrausch mikrokrediter är på små belopp. Dessa summor är ofta avgörande för att entreprenören ska kunna starta sin verksamhet, men de är för små för att räntorna ska bringa några större intäkter till en bank. Många av de kvinnor som blir kunder hos Goldrausch har dessförinnan blivit nekade lån av de större bankerna på grund av att lånesumman de söker är för låg. Eftersom Goldrausch framför allt är idéburet, är inte intäktsmarginalerna avgörande.

När en entreprenör i Berlin beslutar sig för att söka mikrokredit för att starta eller utveckla sitt företag, inleds korrespondensen genom att kontakta Goldrausch över telefon. Därefter hålls ett informerande möte med Goldrausch samt ett fördjupande möte med en kreditrådgivare.

Därefter analyseras affärs- och finansieringsplanen av Goldrausch. Efter detta fattas ett preliminärt beslut av kreditrådgivaren. Sedan träffar entreprenören Goldrausch Advisory Board och får 15 minuter på sig att presentera affärsidén för styrelsen, följt av 15 minuter av frågor till entreprenören. Goldrausch Advisory Board återkopplar sedan dagen efter om krediten beviljas eller ej.

Kreditavtal, affärsplan och andra dokument förs sedan vidare till GLS Bank som gör utbetalningen. GLS Bank återkopplar inom två veckor med utbetalning eller frågor om kompletterande uppgifter. GLS Bank gör ingen egen riskbedömning. Risken bedöms och bärs upp av Goldrausch och den administrativa kostnaden blir därför låg för GLS Bank. Den korta handläggningstiden är även ett sätt för Goldrausch att sänka trösklarna in till entreprenörskapet. En entreprenör som börjat med en mikrokredit hos Goldrausch har därmed ofta även stärkt sin kreditvärdighet hos de större bankerna.

Goldrausch har sedan sitt grundande enbart vänt sig till kvinnliga entreprenörer. De flesta av dessa driver verksamhet inom detaljhandel, kosmetik, restaurang, kafé eller barnomsorg. Ett stort antal av Goldrausch kredittagare är födda utanför Tyskland och de flesta av dessa är mellan 40 och 50 år gamla. Endast fem procent av utrikes födda kvinnor i Tyskland är arbetslösa. I Sverige är som jämförelse drygt 20 procent av utrikes födda kvinnor arbetslösa (OECD, <https://data.oecd.org/migration/foreign-born-unemployment.htm>). Mikrokreditfonder som Goldrausch fungerar därmed som en brygga in på arbetsmarknaden och får flera av sina kunder att gå från icke-anställd till självanställning.

Goldrausch har sedan föreningen startades endast vänt sig till kvinnor som är verksamma i Berlin. Den geografiska avgränsningen beror på de begränsade finansieringsmöjligheterna. Samtidigt är en central del av Goldrausch verksamhet just den nära och aktiva kontakten mellan rådgivare och entreprenör, där den geografiska avgränsningen i verksamheten skapar en naturlig närhet. Sedan starten 1982 har Goldrausch bistått över 600 företag och affärsidéer i Berlin med totalt 1,4 miljoner euro. Det är den enda mikrokreditfonden i Tyskland som enbart vänder sig till kvinnliga entreprenörer.

Kontinuiteten i Goldrausch verksamhet har sin grund i den starka medlemsbasen och dess volontärmässiga engagemang. De första 28 åren finansierades

krediterna helt genom medlemsavgifter och donationer. Goldrausch delar även ut priser och bidrag till kvinnorättsorganisationer och liknande initiativ. För att främja kvinnors deltagande i den tyska entreprenörs- och affärsvärlden arbetar Goldrausch förutom med kreditgivning också med nätverksbildning, rådgivning och opinionsbildning.

Under det senaste seklet har möjligheterna för män och kvinnor blivit alltmer jämlika. Trots det är det färre kvinnor än män som startar och driver företag i Sverige. Rapporten *Kvinnors entreprenörskap i Sverige*, ämnar underbygga diskussionen om varför färre kvinnor än män väljer att driva företag. För att belysa vad som ligger bakom detta mönster undersöks och redovisas i denna rapport aktiviteter, inriktningar och attityder till företagande bland kvinnor och män. Resultaten speglas i jämförelse med andra länder, med hjälp av data från Global Entrepreneurship Monitor.

Rapporten mynnar ut i reflektioner över vilka politiska åtgärder och reformer som skulle kunna sänka barriärerna för kvinnors företagande.

Författare är Per Thulin, forskare Entreprenörskapsforum och KTH, Hannah Stutzinsky, forskningsassistent Entreprenörskapsforum samt Anders Broström, vd Entreprenörskapsforum och docent KTH.